ФИДОЙИ МЕҲНАТ, ЮТУҚЛАРИМИЗ МУСТАҚИЛЛИК ТЎЙИГА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ГАЗЕТАСИ

ҚИШЛОҚ ҲАЁТИ

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

1996 йил 6 август СЕШАНБА № 59 (5.731) сотувда эркин нархда

МУАССИСЛАР ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ВАЗИРЛИГИ, «ЎЗМЕВАСАБЗАВОТУЗУМСАНОАТ» УЮШМАСИ

Август ойида экинни оби-тобида парвариш қилган заршунос ҳосилга ҳосил қўшади. Лоқайдлик, масъулиятсизлик қилган эса бор ҳосилни йўқотади

Маълумки, йигирма бешинчи июль куни республика Вазирлар Маҳкамасида 1996 йилнинг биринчи ярим йиллиги якунига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтган эди. Унда Президентимиз Ислом Каримов ислоҳотнинг бориши, мамлакатимиз иқтисодиётидаги ижобий силжишларни юқори баҳолади. Шу билан бирга камчиликларга ҳам тўхталиб, сабабларини атрофлича таҳлил қилди. Келгуси вазифаларни аниқ-равшан баён этди.

Ҳа, ютуқлар ўзимизники, Ундан ҳар қанча қувонсак арзийди. Юртимизда беш йил мобайнида қилинган улкан ўзгаришларга ҳатто ривожланган давлатлар қойил қолмоқда. Бу аввало давлатимиз оқилона олиб бораётган ички ва ташқи сиёсат туфайлидир.

Эндиги вазифамиз шу ютуқларни мустаҳкамлаш учун йўл қўйилган камчиликларни тезда бартараф этишдир. Айниқса, қишлоқ хўжалигининг ҳамма соҳасида ривожланишни таъминлаш лозим. Сим орқали ўтган кенгашда бу ҳақда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков алоҳида таъкидлади.

Мамлакатимиз ғаллакорларининг фидокорона меҳнати натижасида шу кунгача, 2,7 миллион тоннадан зиёд дон йиғиштириб олинди. Унинг 1,8 миллион тоннаси давлатга сотилди. Юксак хирмонни бунёд этишда Андижон, Фарғона, Наманган, Сурхондарё, Тошкент вилоятлари ғаллакорлари ғайрат кўрсатишди. Андижонликлар ҳар гектар ердан 51 центнердан ҳосил олишди. Шаҳрихон тумани бўйича бу кўрсаткич 63 центнерни ташкил этди.

Лекин қатор туман ва хўжаликларда кутилган ҳосил унмади. Кўпгина жамоалар гектаридан 17-20 центнердан дон йиғиштиришди, холос. Қорақалпоғистон Республикасида эса ҳосилдорлик 4 центнердан ошмади. Бу нимани кўрсатади? Уруғликка эътибор берилмагани, уни муддатида экиб, парвариш агротехника қоидалари асосида олиб борилмагани оқибати шундай бўлди. Агар ҳамма иш вақтида, сифатли адо этилганида минг-минг сўмлаб харажатлар беҳуда совурилмас, баъзи раҳбарларнинг турли баҳона-рўкачларига ўрин қолмас эди.

Ҳақиқий деҳқон биринчи навбатда сара уруғлик танлайди. Мўл ҳосил олишнинг бош омили — шу! Ушбу ақидага амал қилган андижонлик ва фарғоналик уста деҳқонлар келгуси йил ҳосили учун керакли уруғликни ғамлаб қўйишди. Водийлик фидойилар куюнчаклигини, касбига садоқатини ҳар қанча мақтаса арзийди.

Бироқ бошқа жойларда манзара бунинг акси эканлиги кишини ранжитади. Катта майдонда ғалла етиштирадиган Жиззах вилоятида эндигина 6,1 минг тонна уруғлик ҳозирланди. Сирдарёликлар эса бу топшириқни бор-йўғи 17 фоизга етказишди. Кегейли, Ромитан, Арнасойда уруғлик ғалла тайёрлаш 2-5 фоиздан ошмаган. Янада ачинарлиси, Нурота, Пахтачи, Оқ олтин, Янгийўл каби қатор туманларда ҳанузгача бир килограмм ҳам уруғлик тайёрланмаган.

ШУ КУННИНГ МУҲИМ ВАЗИФАЛАРИ

Тармоқ таҳлили

Аҳвол шу тарзда давом этаверса эртага нима бўлади? Август ойи ҳам ўтиб бораяпти, кузги ғалла экиш мавсуми яқинлашаяпти. Ёки илгаригидек яна давлатдан оламиз, деб ўйлашадими? Кенгашда қатъий айтилганидек, бу йил давлат уруғлик ажратмайди. Ҳамма ўзи ҳаракатини кўрмоғи лозим.

Иккинчидан, сара уруғлик ўрнига тўғри келган донни экишга йўл қўймаслик керак. Негаки, бултур Сирдарё вилоятида ғаллага ажратилган майдоннинг 80 фоизига истеъмолга мўлжалланган дон ташланди. Пировардида ҳосилдорлик ўнлаб жамоаларда ҳатто 20 центнерга ҳам етмади. Уққанга бир гап етади, деганларидек, асл деҳқон бир хатони икки марта такрорламайди.

Ғўза парваришида ниҳоятда масъулиятли, долзарб палла бошланди. Август — ҳосил йиғадиган, озгина бефарқлик қилинса ҳосилни йўқотадиган ой. Бу ҳар бир пахтакорга яхши аён. Текширишлар шуни кўрсатадики, Қамаши, Жондор, Челак, Гўзалкент, Шароф Рашидов, Бекобод туманларида экин ривожи суст. Далалардаги ғўза авжи ўтган йилгидан 15-20 кун орқада. Қорақалпоғистон Республикаси, Қашқадарё вилояти баъзи майдонларида кўчатларда эндигина 1-2 тадан кўсак йиғилган.

Агротехника тадбирлари ҳамма ерда бирдек ўтказилаяпти, деб бўлмайди. Культиваторлар сифатсиз ишлаши натижасида экинга зиён етмоқда, не машаққатлар эвазига етилтирилган ҳосил нишоналари тўкилмоқда. Устига-устак мавжуд культиваторлардан унумли фойдаланилмаётир.

Ҳозирги пайтда экинни қондириб суғориш катта аҳамиятга эга. Биринчи августгача республикамиз бўйича ғўзалар 3,2 марта суғорилиши лозим эди. Аслида 2,2 марта суғорилди. Ваҳоланки, шунча сув билан экинларни 2,8-2,9 марта суғориш мумкин эди. Баъзи жойларда бор сувдан фойдаланишда меъёрга амал қилинмаяпти. Айрим туманларда бир гектар майдонга 1400-1700 куб метр оби ҳаёт таралса-да, экинлар чанқатиб қўйилган. Сабаби ариқлар жуда узун олинган, суғориш қоидаларига амал қилинмаган. Етарли миқдорда сувчи ажратилмаган.

Сувчи — экинни яшнатувчи, деган нақл азалдан бор. Дарҳақиқат, шу кунларда ҳосил тақдири кўп жиҳатдан сувчига боғлиқ. Қаердаки сувчи меҳнати қадрланса, унинг ишлашига етарли шарт-шароит яратилган бўлса, ўша жойдаги экин ривожи кўнгилдагидек. Бироқ қатор хўжаликларда икки-уч нафар сувчининг вазифаси бир кишига юклатилган. Оқибатда қийинчиликлар туғилиб, сув исрофгарчилигига йўл қўйилаяпти. Бу ҳақда Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалик вазири М. Жуманиёзов батафсил тўхталди.

Бугуннинг яна бир муҳим вазифаси ғўза зараркунандаларига қарши курашишдир. Амалдаги йил об-ҳаво шароитида кўсак қурти капалаги, карадрин кўпайди. Ушбу зараркунандалар, айниқса, Қорақалпоғистон Республикаси, Хоразм ва Бухоро вилоятлари пахтазорларига хавф солаяпти. Уларга қарши кураш чораларини тезда кўрмоқ даркор. Препарат, стимуляторлар эса етарли.

Мана, ҳадемай пахта йиғим-терим мавсуми бошланади. Ҳосилни қанча тез саранжомлаб олсак, ўзимизга шунча яхши. Кўнглимиз хотиржам бўлади, ортиқча сарф-харажатга йўл қўйилмайди. Бунинг учун эса зангори кемалардан унумли фойдаланишимиз керак. Чунки техника мададисиз тўрт миллион тонна дурдонани қўлда териб ололмаймиз. Бунга имкон ҳам, вақт ҳам йўқ.

Бултур ўнлаб туманларда хўжакўрсинга техника «тахт» қилинди-ю, пайкалга етмаёқ тўхтади. Мавсум чўзилиб кетди. Техника таъмирига жиддий киришилмаса эртага аттанг дейишдан фойда йўқ. Август ойи бошланган бўлса-да, Тошкент, Сирдарё, Жиззах, Самарқанд вилоятларида таъмирлаш ишлари ҳамон суст. Мирзаобод, Сирдарё, Қизириқ, Шеробод туманларида пахта териш машиналарининг 25-30 фоизигина мавсумга шай қилинган.

Баъзи раҳбарлар эса ҳунузгача ёлғон маълумотлар бериш билан овора. Гўё шу билан кутулдим, деб ўйлашади. Ўзларини ўзлари алдашаётганини мулоҳаза қилишмайди. Ҳозир республика хўжаликларида 16 минг ишга яроқли зангори кема бор. Шулардан самарали фойдалана олсаккина ўрим-йиғимни ёғин-сочинли кунларга қолмай якунлаймиз.

Суғориладиган майдонлардаги ғалла ўриб-йиғиб олинди. Ўрим эрта тугалланган ерларга такрорий экинлар экилди. Бу яхши, бироқ қолган ерларни шудгорлаш ишлари асоссиз равишда чўзиб юборилияпти. Мамлакатдаги 13 минг ҳайдов тракторидан 4,3 минги ишлатилмоқда. Шулардан ҳам имкон даражасида фойдаланилмаётир.

Нон каби гўшт ва сут инсонга кунда керак. Шуни доим ёдда тутиб ота-бобомиз ўзидан кейинги авлодларга беҳисоб туёқ қолдириш ҳаракатида бўлган. Шу удумни энди биз давом эттиришимиз даркор.

Яна бир ярим ойдан кейин чорва қишлови бошланади. Ҳозир озуқа ғамлашнинг айни пайти. Республика бўйича озуқа жамғариш бор-йўғи 22 фоиз бўлди. Бухоро вилоятида ҳар бош шартли молга 4,5 центнер, Тошкент вилоятида 5 центнер озуқа бирлиги ҳозирланди, холос. Бу кетишда эртага чорванинг аҳволи нима бўлади? Сўнгги икки йилда йўқотилган чорва моллари каммиди? Энди бунга йўл қўймаслик керак. Акс ҳолда жабрини ўзимиз тортамиз.

Озуқа экинлари етиштиришда имкониятлардан тўла фойдаланилмаётгани жуда ачинарли. Қашқадарё вилоятида беда уч марта ўрилганда ҳосилдорлик ўртача 6,7 центнердан, Сирдарёда эса 13,2 центнердан тушди. Буни қандай изоҳлаш мумкин? Шунинг учун ҳам маҳсулдорлик кун сайин пасаймоқда. Сирдарё, Сурхондарё, Навоий, Жиззах вилоятларида ҳар бош соғин сигирдан бир кунда 1,5-2 килограмм сут соғиб олинаётгани наҳотки тармоқ мутасаддиларини ташвишлантирмайди?

Маълумотлардан кўриниб турибдики, ғалла уруғлиги тайёрлашда, ғўза парваришида, йиғим-теримга ҳозирлик кўришда нуқсонлар мавжуд. Уларни бартараф этиш аввало туман ҳокимлари, агрохизмат уюшмалари раислари ва хўжалик раҳбари зиммасидадир. Сим орқали ўтган кенгашда уруғлик жамғариш, уни тозалаш ва дорилашни биринчи сентябргача туғаллаш вазифаси қўйилди. Экиш ишларига 16 сентябрдан киришиш, гектарига 250 килограммдан дон ташлаш зарурлиги уқтирилди.

Юқорида айтганимиздек, август ҳосил тўплашда ҳал қилувчи ой. Ғўза парваришига эътиборни янада кучайтириш даркор. Мамлакатимиз далаларида бу йил мўл ҳосил етиштиришда ўзаро текшириш бригадалари муносиб ҳисса қўшишлари лозим. Улар ҳамкасбларига камчиликларни рўйирост, дўстона айтсалар умумишга катта нафи тегади. Техника таъмирини кеча билан 10 сентябргача тамомлаш шарт.

Сим орқали ўтган кенгашда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раиси, Андижон, Наманган, Фарғона, Бухоро, Тошкент, Сурхондарё, Қашқадарё, Самарқанд ва Хоразм вилоятлари ҳокимлари амалга оширилаётган ишлар юзасидан ахборот бердилар.

Кенгашни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков олиб борди. Унда Бош вазир ўринбосарлари Р. Гиниятуллин, У. Исмоилов, К. Раҳимов, Қ. Ҳаққулов ва М. Усмонов иштирок этдилар.

Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ,
«Қишлоқ ҳаёти» газетаси деҳқончилик бўлими мудири.

ЮРТИМИЗНИНГ ЖЎШҚИН ҲАЁТИ

Избоскан туманидаги «Пойтуғ» ширкатлар уюшмаси 3-ширкати пахтакорлари бу йил 615 гектар майдонда деҳқончилик қилишмоқда. Ҳозиргача ғўзалар 3 марта қондириб суғорилди, 5 марта сифатли ишловдан чиқарилди. Миришкорлар ҳар гектар майдондан 32 центнердан хирмон кўтаришни ният қилишган. Айни пайтда ҳар туп кўчатда 8-9 тадан бўлиқ кўсак бор.

Суратда: учинчи деҳқончилик ширкати раиси Мамасоли Ҳайдаров

Т. ҒАФУРОВ олган сурат.

МЎЛ ҲОСИЛ НИШОНАЛАРИ

Мустақиллик бешинчи йилида салкам уч минг тонналик пахта хирмони уйиш иштиёқида меҳнат қилаётган Хазорасп туманидаги «Обод» жамоа хўжалиги деҳқонлари ғўза парваришини тобора авж олдирмоқда. 930 гектар майдондаги экинга агротехник талаблар асосида ўз вақтида ишлов бериш, ўғитлаш ва чеканкалаш ишлари зараркунанда ҳашоратларга қарши кураш билан бирга олиб борилмоқда. Ҳосилга ҳосил қўшиш, уни тўла сақлаб қолиш учун барча воситалардан унумли фойдаланилмоқда.

Ҳар туп ғўзада 14-16 тадан кўсак ва шона бор. Бу эса ҳосил мўл бўлишидан дарак беради.

ТАДБИРКОРЛИК

ҚЎРҒОНТЕПА. «Намуна» хусусий фирмаси қурилиши ниҳоясига етди. Уни зарур ускуналар билан жиҳозлаш мураккаб технология линиясини қисқа муддатда ўрнатишда маҳаллий тадбиркорларга Тошкентдаги «Технолог» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси қошидаги «Изланиш» тармоқлараро илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси мутахассислари ёрдам беришди.

Андижон вилоятининг ғалла етиштириладиган шимолий қисмида барпо этилган янги корхонада дон чиқитларидан вино ва тиббиёт учун зарур бўлган спирт тайёрланади. Корхонада 30 дан ортиқ киши меҳнат қилади.

Қўрғонтепа туманининг Шароф Рашидов номидаги агрофирмаси ва Хўжаобод туманининг Мадиёров номидаги агрокомбинати жамоалари тадбиркорлар билан спирт етказиб бериш бўйича шартнома тузди.

ҲИССАДОРЛАР ҲИССАСИ

Касби туманида чорвачиликка алоҳида эътибор берилмоқда. Мавжуд фермалар мулкчиликнинг турли шаклларида фаолият кўрсатаяпти. Масалан, учта жамоа ҳиссадорлик асосида иш юритаяпти. Асосий эътибор маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтиришга қаратилган.

Ўтган йили ҳар бир бош сигирдан 2400 килограммдан сут соғиб олинди. 1995 йилнинг ўтган етти ойи жорий йилнинг шу даври билан таққосланганда гўшт, сут ишлаб чиқариш ошганлиги ойдинлашди. Айни пайтда ҳар бир говмишдан 7-8 килограммдан сут соғиб олиняпти.

Озуқа экинлари ўрими ҳам қизғин давом этмоқда. Чорвадорлар мўл озуқа жамғариш учун бор имкониятлардан фойдаланмоқдалар. Шунингдек, ғалладан бўшаган майдонларга озуқа экинлари экиляпти.

Ҳ. БОЛТАЕВ.

ЧОРТОҚ НОЗ-НЕЪМАТИ

Улкамизда айни пишиқчилик. Шу кунларда ноз-неъмат бунёдкорлари ўзлари етиштирган картошка-сабзавот, қовун-тарвуз, узум, олмаларни йиғиштириб олиб эл дастурхонига етказиб бериш учун астойдил меҳнат қилмоқдалар.

Ғарқ етилган ёз неъматларини уринтирмай истеъмолчиларга жўнатишда чортоқлик миришкорлар ҳам самарали меҳнат қилишаяпти. Туманнинг дала, боғ ва узумзорларида ҳозир ишлар ниҳоятда қизиган. Чортоқликлар йил давомида халқимизга 23 минг тонна сабзавот, 9 минг тонна узум, 7,5 минг тонна мева етказиб беришга аҳд қилишган.

Туман хўжаликларида боғбон ва миришкорларнинг унумли меҳнатдан сўнг хордиқ чиқаришлари учун барча шароит муҳайё этилган. Дала шийпонларида ҳар куни иссиқ таом тайёрланади. Ишнинг намунали ташкил этилгани туфайли азаматлар кунига 100 тоннадан зиёд ноз-неъмат топширмоқдалар. Меҳнат баҳсида сабзавотчиликка ихтисослашган Бобур номли, «Пешқўрғон» жамоа хўжаликлари аъзолари пешқадамлик қилишаяпти.

Эркин ТЎЛАГАНОВ.

АВГУСТ ОЙИДА ҒЎЗА ПАРВАРИШИ

ТАЖРИБА, ТАВСИЯ

Иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш, фан тавсияларини кенгроқ жорий этишни кўзлаб меҳнат қилаётган мамлакатимиз пахтакорлари йилнинг ўтган даврида тармоқни ривожлантириш йўлида бирмунча яхши натижаларга эришдилар. Жумладан, куз ойларида пушта олиш, ерга экишдан олдин минерал ўғит бериш ҳажмлари кенгайтирилди, асосий майдонларда кўчат сони олдинга йилларга нисбатан ошди, ғўзани бузиб экиш кам бўлди.

Хўжаликларни минерал ўғитлар, нефть маҳсулотлари, кимёвий моддалар билан таъминлаш бирмунча яхшиланди. Кўпчилик минтақаларда сув билан таъминлаш 1995 йилга нисбатан яхшиланди.

Бу қулайликлардан оқилона фойдаланаётган деҳқонлар ғўзанинг ривожланишидаги баҳор бошидан бери келаётган қолоқликни кескин камайтиришга эришмоқдалар.

Аммо 3 августда бўлиб ўтган селектор кенгашида таъкидлаб ўтилганидек, кўп жойларда ғўзанинг ривожи ўтган йилга нисбатан икки ҳафтагача орқада қолмоқда.

Республиканинг барча хўжаликларида ўтказиладиган оммавий кузатишларга қараганда ҳар туп ғўзада ўртача 4,9 дона кўсак борлиги аниқланди. Бу 1995 йилдагига нисбатан 0,5 кўсак оздир. Ҳар тупда 1-2 кўсакдан кам бўлган майдон Сирдарё вилоятида 58 фоизни, Самарқанд ва Қашқадарё вилоятларида 18-22 фоизни ташкил этади.

Демак, ўтган йилгидан зиёд ҳосил олиш учун август ойида агротехника қоидаларига ниҳоятда эътибор бериб, парвариш бенуқсон ўтказилиши керак.

Афсуски, ҳамма жойда бу масалага етарлича эътибор бериляпти, деб бўлмайди. Вилоят, туман ва хўжаликлардаги ғўзаларнинг аҳволи бир хил эмас. Шунинг учун ҳар бир пайкалдаги экин аҳволини чуқур ўрганиб чиқиб, зудлик билан тадбир кўриш талаб қилинади.

Эртапишар, мўл ҳосилни яратиш ҳозирги кунда суғориш, чилпиш, қатор ораларини ишлаш, зараркунандаларга қарши курашни сифатли ўтказишга боғлиқ. Экинни яхшилаб суғориб, тупроқни вақтида культивация қилиш ғўзаларда кўсаклар сонини кўпайтиришнинг муҳим омилидир.

(Давоми 3- бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ИСЛОҲОТЛАР МОДЕЛИ ЖАҲОН ЭЪТИРОФИДА

Республика мустақиллигининг беш йиллигига

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом КАРИМОВ:

«Бугун, биз танлаган модель амалда, амалиётда синовдан ўтгандан кейин, Ўзбекистоннинг ислоҳотлар модели тўғрилиги ҳақида баралла гапириш учун барча асосимиз бор. Бугунги кунда ўзбек модели обрўли халқаро ташкилотлар томонидан, дунёдаги кўпчилик мамлакатлар томонидан эътироф этилди. Муҳими — ўзбек модели тўғри эканини ҳаётнинг ўзи тасдиқлади».

(Республика Вазирлар Маҳкамасининг 25 июлдаги мажлиси ҳужжатларидан)

БИЗ ОСОН ЙЎЛНИ ҚИДИРМАДИК

Мамлакатимизда амалга оширилаётган ижтимоий сиёсатнинг муҳим аҳамияти шундаки, у халқимизда ислоҳот ислоҳот учун эмас, балки аввало халқ манфаатлари учун ўтказилмоқда, деган қатъий фикрни уйғотади. Ҳа, Ўзбекистон раҳбарияти, унинг Президенти осон йўлни қидиришмади. Ислоҳотлар йўли босқичма-босқич — мамлакат имкониятларини аниқ мақсад сари қаратиб, имконият ва мақсадни ўзаро тошу тарози қилиб, барча ресурсларни айни босқич учун устивор бўлган вазифаларни бажаришга сафарбар этган ҳолда ҳаётга татбиқ қилиняпти. Бу Президентимиз нутқида эътироф этилганидек, биринчидан, чекланган ресурслардан самарали ва оқилона фойдаланиш имкониятини яратди. Иккинчиси эса халқимиз ўз фаолияти самараларини яққол сезиб қудрати ва салоҳиятига ишонди!

— Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигининг кўпчилик мамлакатлари осон йўлни танлаб эндиликда мушкул аҳволда қолганликларини кўриб-билиб турибмиз, — дейди Қумқўрғон тумани ҳокими Абдулла Мавлонов. — Улар саноат ва қишлоқ хўжалиги, туб маънода эса буткул миллий иқтисодиёт заифлашган, аксар ҳолларда бутунлай таназзулга, парокандаликка учраган ҳолда, жуда катта валюта маблағларини бирпасда еб қўйдилар. Бунинг оқибати нималарга олиб келгани маълум. Ва аксинча, бугунги кунда ҳаётда ўзини оқлаган ўзбек модели халқаро ташкилотлар томонидан, дунёдаги кўпчилик мамлакатлар томонидан эътироф этилди. Узбек моделининг муҳим жиҳатлари ва хислатлари атрофлича ўрганилаётганлиги ҳам бежизмас.

Иқтисодий ислоҳот, Президент ҳаётбахш фармонлари, Вазирлар Маҳкамасининг деҳқон манфаатига хизмат қилувчи қарорлари шарофати билан Қумқўрғонда қарийб 5 йил ичида катта муваффақиятларга эришилди. Хусусан, туман бўйича бу йил 30 минг тонна бошоқли дон етиштирилди. Шундан 15,5 минг тоннаси давлатга топширилди. Гектар ҳосилдорлиги оғир шароитда 30 центнерга етди.

Одамлар 26 кун давом этган ўрим-йиғим даврида тиним нималигини билишмади. Садоқат, фидойилик, уюшқоқлик туфайлигина ғалабага эришилди. Азамат комбайнчилар 58 та ўрим-йиғим техникасини бир зум тўхтатмасликка ҳаракат қилдилар. Қудратли «Кейс»лар кунига 25 гектаргача майдондаги ғаллани ўриб-янчиб берди. Сафар Бойматов номли хўжалик ғаллакори Норқобил Сувонов, «Беш қаҳрамон»дан Хўжамқул Алмуродов бошлиқ жамоалар гектаридан 50-60 центнердан дон йиғиштириб олишга муваффақ бўлдилар. Ҳал қилувчи дамларда туман ҳокимлиги ташкилотчилик, қатъиятлик кўрсатганлиги, уруғлик тайёрлаш, ғаллани вақтида экиш, сувини, ўғитини вақтида бериш туфайли октябрь ва ноябрь ойларида экин тўла ундириб олинди. Энг тажрибали, жонкуяр кишиларга суяниб ҳар бир имкониятдан унумли фойдаланилди. Насиб қилса, бу йил пахтачиликда ҳам қувончли натижаларга эришилади. Далалардаги ғўзалар бўлиқ, бақувват, серҳосил бўлиб ўсмоқда. Деҳқонлар матонатига раҳматлар айтиш керак. Боиси экинзорларнинг юз фоизи 300 дан ортиқ насослар ёрдамида суғорилади. Заршунослар республика мустақиллигининг беш йиллиги шарафига ҳосилдорликни гектарига 30 центнерга етказишга аҳд қилишди. Қумқўрғон шароитида бу юқори кўрсаткич ҳисобланади.

Қатрада қуёш акс этганидек, мазкур туманда ҳам бунёдкорлик дастурининг кенг имкониятларини кўриш мумкин. Сўнгги вақтларда иккита янги мактаб ишга тушди. Вилоятдаги энг йирик омборхоналардан бири ҳам мана шу ерда бунёд этилди. Туман имкониятлари ҳисобга олиниб 30 минг тонна пахтани қайта ишлайдиган завод ишга туширилди. Уруғчилик бўйича ишлайдиган яна битта пахта заводи яқин кунларда фойдаланишга топширилади. Дон тайёрлаш идораси темир йўлга уланди. Деҳқон учун барча қулайликларга эга бўлган замонавий бозор аҳолига тортиқ этилди. Унинг ёнида нон цехи ишга туширияпти. Шунингдек, Словакия билан ҳамкорликда қоракўл терилардан мўйнали пальтолар тайёрланадиган қўшма корхона бунёд этиш ҳаракати бошлаб юборилди. Ип йигирув фабрикаси учун дастгоҳлар келтирилмоқда. Район бўйича 247 та кичик корхона мавжуд. Уйингоҳлар етарли. Туманнинг икки футбол жамоаси вилоят биринчилигида муваффақиятли қатнашмоқда. Беш йил ичида 2 минг гектардан ортиқ ажойиб боғ барпо этилди. Айни кунларда шарбатга тўлган боғлар неъмати эл дастурхонига тортиқ этилмоқда. Хайрли ишларни амалга оширишда туман ҳокимлигига Жаббор Чориев, Ҳасан Мухторов, Соатмурод Жўраев, Хуррам Тангиров, Хурсанд Абдуллаев, Жума Хўжанов каби отахонлар мададкор бўлишмоқда.

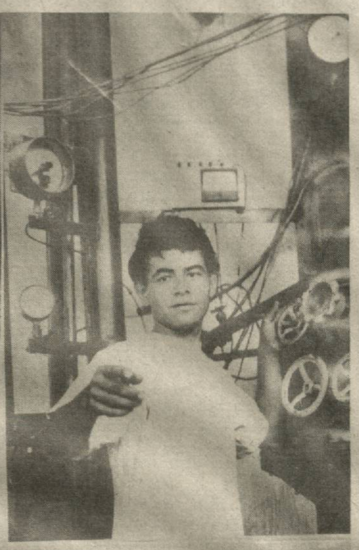

Қумқўрғон тумани деҳқонлари ўз ишларини Президентимизнинг республика Вазирлар Маҳкамаси мажлисида сўзлаган нутқида ўртага қўйилган долзарб вазифалар асосида ташкил этмоқдалар. Ғалладан бўшаган майдонларга асосан маккажўхори, сабзавот, мош, ерёнғоқ, полиз экинлари экилди. Қишлоқ инфраструктурасини ривожлантириш юзасидан ҳам ибратли тадбирлар амалга оширилмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Қумқўрғон тумани ҳокими Абдулла Мавлонов мавсумда энг юқори кўрсаткичга эришган Нурмамат Мирзаев номли жамоа хўжалиги комбайнчиларига қимматбаҳо эсдалик совғаларини топширмоқда. 2. Кислород цехининг моҳир оператори Эркин Худойбердиев. Замонавий цехда тайёрланаётган кислороддан вилоятдаги кўпгина тиббиёт муассасалар, хўжаликлар баҳраманд бўлишмоқда. 3. Янги бунёд этилган дон қабул қилиш корхонасининг раҳбари Йўлдош Чориев ва ишчи Бахтиёр Тўлагановлар ҳосил сифатидан хурсанд. Корхона бу йил 16.580 тоннадан ортиқ бебаҳо бойлигимизни қабул қилиб олди. 4. «Беш қаҳрамон» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Файзи Маматмуродов ва Х. Баратов номли хўжалик бошқаруви раиси Шабонали Тилововвлар мўл ҳосил етиштириш борасидаги тажрибалари билан ўртоқлашишмоқда. 5. Янги бунёд этилаётган кичик нон цехининг умумий кўриниши. 6. Яқинда фойдаланишга топширилган замонавий бозорнинг олд томондан умумий кўриниши.

Холматжон МИРЗАКАРИМОВ олган суратлар.

ҲАЁТИМИЗ ДАСТУРЎЛАМАЛИ

Сафоқул ЖУМАЕВ — «Беш қаҳрамон» жамоа хўжалиги пахтакори. Дала шийпонида Президентимизнинг катта сафарбарлик кўчига эга бўлган тарихий нутқини зўр қизиқиш ва манфаатдорлик ила ўқиб чиқдик. Мамлакатимизда эришилаётган улкан муваффақиятлар қалбимизда фахр ҳис-туйғуларини жўш урдирди. Пахтакорлар, боғбону чорвадорлар асосий эътиборни юртбошимиз томонидан ўртага қўйилган энг долзарб вазифаларга қаратдилар. Ғўза парваришида ялпи сафарбарлик эълон қилинди. Олти звено жамоаси ҳосилдорликни гектарига 5 центнерга оширишга аҳд қилганликларини маълум қилдилар. 30 нафар меҳнат фахрийси ўз ташаббуси билан сувчилар, механизаторларга ёрдамга ўтдилар.

Муродбобо НОРЙИГИТОВ — меҳнат фахрийси. 1996 йилнинг дастлабки ярим йили якунлари том маънода ҳаётимизда туб бурилиш юз бергани ва иқтисодиётимизнинг жадал ўсиш даври бошланганини кўрсатдики, бунинг қувончию ҳаяжонини сўз билан ифодалаш қийин. Қатрада қуёш акс этганидек, туманимизда ҳам тилга олса арзигулик ўзгаришлар рўй берди. Хусусан, кичик корхоналар сони 250 га яқинлашди. Вилоятда энг йирик дон қабул қилиш корхоналаридан бири ҳам бизда иш бошлади. Бу ерда биринчи йилиёқ 16.580 тонна дон қабул қилиб олинди. Ажойиб гузарлар, маданий-маиший муассасалар, устахоналар аҳолига намунали хизмат кўрсатмоқда. Юртбошимиз тарихий нутқида илгари сурилган йўл-йўриқ ва кўрсатмалар асосида галдаги ишларни пухта режалаштириб олдик. Хайрли ишлардан биз — кекса авлод вакиллари ҳам асло четда қолмаймиз.

Роҳила ХУДОЙҚУЛОВА — тадбиркор. Фермерлар, тадбиркорлар иштирокида ўтказилган йиғилишда Президентимиз И. А. Каримовнинг республика Вазирлар Маҳкамаси мажлисида сўзлаган нутқидан келиб чиқадиган вазифалар атрофлича муҳокама қилинди. Кузги-қишки мавсумга пухта ҳозирлик кўриш, ғўза парваришини бир дам бўшаштирмаган ҳолда йиғим-теримга тайёргарлик кўриш, техникани пухта созлаш учун барча имкониятни ишга солиш, чорва қишловига етарли миқдорда озуқа жамғариш юзасидан аниқ мулоҳазалар ўртага ташланди. Йиғилишда тарихий нутқда алоҳида эътибор берилган долзарб масала — яъни мулк ишга билими ва қурби етадиган, бошқарувнинг замонавий талабларини яхши англайдиган, кишилар манфаати ҳамда бутун жамиятимиз манфаатлари учун янги сармояларни жалб этишга, рақобатга бардош бера оладиган маҳсулотларни ишлаб чиқаришга қодир инсонлар қўлига тегиши зарурлиги уқтириб ўтилди. Тегишли ташкилотлар ва айрим раҳбарлар олдига аниқ талаблар қўйилди.

ДЕҲҚОН САДОҚАТИ

Сафар Бойматов номли хўжалик кенг тармоқли, иқтисодий жиҳатдан бақувват, йил сайин ривожланиб бораётир.

— Президентимизнинг Вазирлар Маҳкамаси мажлисида сўзлаган тарихий нутқи қалбимиздаги фахр ҳис-туйғуларни жўш урдирди, эртанги кунга бўлган ишончимизни мустаҳкамлади, — дейди энг уста пахтакор . — «Бизнинг ютуқларимиз — одамларимизнинг фидокорона меҳнати натижасидир. Ватандошларимиз ислоҳотлар йўлига ишондилар ва бу йўл рўёбга чиқиши учун ҳаракат қилдилар». Юртбошимизнинг ана шу илҳомбахш калимаси биз — деҳқонларга билдирилган юксак ишончдир!

Хўжалик ноз-неъмат бунёдкорлари ғамхўрликка жавобан фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Бу ерда қишлоқ инфраструктурасини ривожлантириш масаласига катта эътибор бериб келинмоқда. Қишлоқлар табиий газдан тўла баҳраманд. 4 минг хонадонга водопровод қувурлари тортилган. Қумлоқ, тошлоқ ерларда 1,5 минг гектарлик боғ барпо этилганлиги деҳқон садоқатининг намунасидир. Миришкорлар бу йил 4 минг тоннадан ортиқ мева ва узум тортиқ этишмоқчи. Ишлаб чиқаришда 40 йиллик тажрибага эга бўлган хўжалик раҳбари Эргаш Жумаев ва омилкор, ташаббускор мутахассислар бошчилигида иқтисодий ислоҳотлар изчил амалга оширилмоқда. Янгичасига ишлаш шарофати туфайли раҳбарлар, қуйи бўғин етакчилари юз кишига қисқарди. Шунинг ҳисобига 600 минг сўм маблағ тежалди. Хўжаликда замонавий корхоналар, турар-жой бинолари, маданий-маиший муассасалар қад ростлади.

— Президентимиз бошчилигида изчил амалга оширилаётган доно ички ва ташқи сиёсат туфайли ҳаётимизда туб бурилиш юз берди, иқтисодиётимизнинг жадал ўсиш даври бошланди. Бундан фахрланмай бўладими, ахир, — дейди қумлоқ ерда гектаридан 50 центнердан пахта етиштириб келаётган моҳир пахтакор Соат Оролов. — Тарихий нутқни ўқиб-ўрганиб галдаги ишларни пухта режалаштириб олдик. Хўжаликда ғаллачилик соҳасида юқори кўрсаткичга эришилди. Гектар ҳосилдорлиги баъзи жамоаларда 60 центнерга етганлиги фидойи меҳнат самарасидир. Айни кунларда бутун диққат-эътибор ғўза парваришига қаратилган. Шарбат усулида суғорилаётган, деҳқон меҳрига қонаётган ғўзалардаги шиғил кўсаклар мўл ҳосилдан нишона. Ҳа, деҳқон яхши ишлаб, яхши яшайдиган замонлар келди. Яқинда қатор хонадонлар ҳовли тўйлари ўтказишди. Пахта заводи қурилди, ажойиб консерва цехида йилига 3 миллион шартли банка маҳсулот тайёрланмоқда. Биз — деҳқонлар аҳолининг 1991 йилдан кейин қадрини йўқотган омонатларини индексация қилишни халққа кўрсатилаётган ғамхўрликнинг ёрқин намуналаридан бири деб биламиз. Бу тарихий нутқда таъкидланганидек, Узбекистонда ўтказилаётган ислоҳотларнинг адолатли ва ҳаётий эканини тасдиқловчи бир воқеа бўлди, ижтимоий адолат тикланди.

ҚУМҚЎРҒОН ГИЛАМИ

Президент нутқида алоҳида таъкидланганидек, ўтган йиллар ичида халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш кўпайганлиги, мамлакатда сармоя ётқизишни кўпайтиришга алоҳида эътибор берилганлиги муаммоларни ҳал этиш, халқ фаровонлигини оширишда муҳим омил бўлди. Бу борада мазкур туманда ҳам муайян ютуқларга эришилди. Район савдо ишлаб чиқариш ҳиссадорлик жамияти мутасаддилари зўр ташкилотчилик ва омилкорлик кўрсатиб хайрли ишларни амалга оширдилар. Хусусан, ажойиб гилам цехи ишга тушди. Кўпгина қишлоқ ёшлари муқим иш билан таъминландилар. Керакли жиҳозлар Тошкент ва Самарқанд вилоятларидан келтирилди. Эндиликда Қумқўрғон гиламларига талаб катта. Эътиборлиси шуки, келин-куёвлар албатта бу ерга ташриф буюриб яхши кунлардан эсдалик сифатида бежирим гиламга буюртма берадилар.

Нон цехи ишчиларидан ҳам аҳоли хурсанд. Истаган вақтда бу ердан бўрсилдоқ нонларни харид қилиш мумкин. Ажойиб неъматнинг таъми ўзгача. Бир вақтлар тўю тантаналарга турли хил яхна ичимликлар сарф-харажат қилиниб четдан келтириларди. Одамлар таклифи асосида яхна ичимликлар цехи ишга туширилди. У туман эҳтиёжини тўла қондирмоқда. Ишни намунали йўлга қўйишда Самарқанд технология институти олимлари яқиндан ёрдам беришяпти. Бу ерда пулни пулга уриштиришни яхши билишади. Ҳиссадорлик жамиятига қарашли 20 гектарлик ерда сарҳил неъматлар етиштирилмоқда.

— Президентимиз Вазирлар Маҳкамаси мажлисида сўзлаган нутқида бугунги кунда хусусийлаштирилган корхоналар қандай тусга-шаклга кираётгани, улар нечоғлиқ самара бериб ишлаётгани, иқтисодиётга қанчалик наф келтираётгани муҳим эканлигини алоҳида эътироф этдилар, — дея фикрини ифодалайди қандолатчи Маматхон Қодиров. — Қаранг ҳозирги кунда ҳур Ўзбекистонимизда 4,5 минг очиқ турдаги ҳиссадорлик корхоналари фаолият кўрсатаётган экан. Иқтисодиётдаги таркибий ўзгаришлар, миллий маҳсулот ўсишини таъминловчи соҳаларнинг жадал ривожланиши, халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришнинг туб бурилиш палласи бошланганлиги хорижда ўзбек модели ҳақида бекорга гапирилмаётганлигини яна бир бор исботлайди.

ХАЛҚ МАНФААТИНИ ЎЙЛАГАНЛАР

Қумқўрғондаги айрим хўжаликларда пахта ва ғалладан мўл ҳосил етиштиришнинг ўзи бўлмайди. Мураккаб шароит туфайли йиғилиб қолган муаммоларни муваффақиятли ҳал этиш, барча соҳани бирдек ривожлантириш метин иродали, омилкор, ташаббускор раҳбарларнинггина қўлидан келади. Қувончлиси шуки, ҳурматли Президентимиз Ислом Абдуғаниевич Каримов ҳаётимиз дастуриламали бўлиб хизмат қилаётган маърузаларида таъкидлаганидек, кўпчилик раҳбарлар ва оддий ходимларнинг табиати, психологияси ўзгарди. Республика, вилоят ва ишлаб чиқариш даражасида ислоҳотчилар командаси эътиқоди бир, маслакдош кишилар командаси шакллана бошлади. Бир йўналишда, ҳамжиҳат бўлиб, умумий мақсад дастурига амал қилган ҳолда ишлайдиган кишилар командаси пайдо бўлди. Бу инсонлар учун давлат манфаатлари, иш манфаатлари, халқ манфаатлари ҳамма нарсадан ҳам устунроқдир!

Буни Нурмамат Мирзаев номли жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Эсон Жўраев фаолияти мисолида ҳам кўриш мумкин. У катта хўжаликка бош-қош бўлиш, янгиликларни амалиётга дадил жорий этиш борасида намуна бўлди. Хўжалик иқтисодиётини имкон қадар юксалтирди. Бироқ баъзи бир сабабларга кўра уни бошқа соҳага ишга ўтказишди. Э. Жўраев қаерда фаолият юритмасин, ишончни шараф билан оқлади. Масалан, шахсий ташаббус кўрсатиб кислород цехини қуришга муваффақ бўлди. Мосламаларни Одесса шаҳридан келтирди. Ана энди янги цех кислородига вилоятнинг турли бурчакларидан харидорлар кела бошлади. Бахтга қарши хўжаликдан барака кўтарилди, ҳамжиҳатлик узоқлашди, режалар бажарилмай қолди. Қумқўрғон тумани ҳокимлиги одамлар таклиф-мулоҳазасини инобатга олиб, раисликка яна Эсон Жўраевни таклиф этди. Бу кўпчиликка маъқул тушди. Раис бир йилдаёқ ишни ўзгартиришга муваффақ бўлди. Ғалла етиштиришни намунали йўлга қўйди. Баҳона изловчиларга, эски услубда ишлаб келаётганларга сабоқ берди. Уларнинг фаолиятини қатъий назоратга олди. Сидқидил тер тўкканларни қўллаб-қувватлади. Натижада қолоқ хўжалик бу йил 4089 тонна дон етиштириб режани бажарди. Давлатга 2.132 тонна ғалла топширилди. Бундан ташқари хўжалик миришкорлари 4.050 тонна пахта, 800 тонна мева, кўплаб сабзавот етказиб бериш учун курашишмоқда.

Ғалладан бўшаган ерларнинг 200 гектарига чигит, 250 гектарига маккажўхори, 100 гектарига полиз, 20 гектарига ерёнғоқ, 20 гектарига мош, 15 гектарига сабзавот экинлари экилди. Раис биринчи маротаба шолғом етиштиришни йўлга қўйди. Энг яхши комбайнчилар ҳам шу ерда. Файзулла Раҳматов, Эргаш Баратов, Жума Норбоев каби техника ихлосмандлари бу йилги мавсумда 344-478 тонна буғдой ўриб-янчиб бердилар. Файзулла Мусурмонов, Холмирза Муқумов, Шоди Намозов каби дарғалар етакчилигидаги жамоаларда ғалла ҳосилдорлиги энг юқори бўлди.

— Ҳурматли Президентимизнинг деҳқонлар, ноз-неъмат бунёдкорлари шаънига айтган илиқ гаплари барчамизнинг руҳимизни кўтарди, самарали меҳнатга чорлади, — дейди Меҳнат қаҳрамони Ҳасан бува Мухторов. — Ғалла мавсумини муваффақиятли якунлаб бутун диққат-эътиборни ғўза парваришига, мева ва узум ҳосилини йиғиштириб олишга қаратдик. Барчамиз мустақиллигимизни мустаҳкамлаш, халқимиз ва давлатимиз ҳаётидаги тарихий саналарни ёруғ юз билан кутиб олиш учун ҳамма имкониятни ишга соляпмиз. Зеро, бизга ўхшаган улуғлари юксак қадрланаётган, Ҳизр назар қилган юртдан ҳеч қачон барака аримайди!

Ҳа, Қумқўрғон тумани деҳқонлари, барча меҳнаткашлари Президентимиз Ислом Каримовнинг республика Вазирлар Маҳкамаси мажлисида сўзлаган ёрқин нутқида илгари сурилган йўл-йўриқ ва қоида-хулосаларни ҳаётимизнинг дастуруламали сифатида қабул қилдилар. Беш йилда эришилган улкан муваффақиятлар уларни янги меҳнат ютуқлари сари руҳлантирди. Ана шу нутқ муҳокамасига бағишлаб жойларда ўтказилаётган йиғилишларда, ўзаро фикр алмашувларда Узбекистон нуфузи, иқтисодий ислоҳотлар шарофати, ўзбек моделинин халқаро майдондаги обрўси, қишлоқларимизда амалга оширилаётган кенг бунёдкорлик ишлари, ҳамда галдаги вазифалар хусусида қизғин гап бормоқда.

Ғалла мавсумини муваффақиятли якунлаган қумқўрғонликлар бутун диққат-эътиборини ғўза парваришига, саховатли боғларда етиштирилган ширин-шарбат меваларни йиғиштириб олишга, чорва қишловига пухта тайёргарлик кўришга, қишлоқ инфраструктурасини ривожлантириш юзасидан қабул қилинган дастурни муваффақиятли амалга оширишга, пировард натижада Узбекистон мустақиллигининг беш йиллик тўйини муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олишга қаратмоқдалар. Уюшқоқлик, тадбиркорлик, ташаббускорлик, жамоаларда юзага келган соғлом муҳит кенг оммалашиб бораётган ажойиб ташаббусларда, қўлга киритилаётган меҳнат муваффақиятларида ўз ифодасини топмоқда.

Миpғиёс ҚАЮМОВ,
«Қишлоқ ҳаёти»нинг иқтисодий шарҳловчиси.

Долзарб масала

САРА УРУҒЛИК — КЕЛГУСИ ҲОСИЛ ЗАМИНИ

Ҳозирги кунда ғалла ўрими якунланиб, хўжаликлар кузда экиладиган уруғлик жамғаряптилар. Ҳосилни эрта йиғиб-териб олган Андижон, Фарғона, Наманган вилоятлари сифатли уруғ ғамлаб қўйдилар.

Андижон вилояти деҳқонлари 31,5 минг тонна, Наманган ғаллакорлари режадаги 12,9 минг ўрнига 14,7 минг тонна, фарғоналиклар 20,4 минг тонна уруғлик буғдойни жамғариб, уни тозалаш ва ишлов беришга киришдилар.

Лекин ғалла уруғи тайёрлаш ишларини ҳамма вилоятларда ҳам қониқар-ли деб бўлмайди. Республика бўйича 401 минг тонна уруғлик буғдой жамға-рилиши керак. Август ойи-нинг бошига жамғарилган уруғлик буғдой 200 минг тоннани ташкил қилди. Бу деярли 50 фоиз дегани. Уруғлик ғалла жамғаришда ночор аҳвол Жизах, Самарқанд, Сирдарё вилоятларида вужудга келган.

Жиззах вилоятида режадаги 45,5 минг тонна ўрнига 2,1 минг тонна, Самарқандда 42,5 минг тонна ўрнига 10,6 минг тонна, Сирдарё вилоятида 25,3 минг тонна ўрнига 3,6 минг тонна уруғлик ҳозирланган.

Вилоятларда қандай қилиб бўлса ҳам давлат буюртмасини бажариш мақсадида айрим районларда элита ва биринчи репродукция уруғлик ғаллани топширтириб юбориш ҳоллари ҳам бўлган. Масалан, Боёвут туманидаги Ш. Рашидов номли ва «Боёвут-1» хўжаликларида 1312 тонна 1-репродукцияли Ёнбош навли буғдой оддий ғалла ҳисобига топшириб юборилган.

Ғаллаорол туманидаги А. Темур номли ва Тайлоқ туманидаги «Дон» агрофирмалари хўжаликларида етиштирилган барча уруғлик оддий ғалла сифатида топширилган. Энг ачинарлиси шуки, «Ғалла» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси хўжаликлари етиштирган элита ва 1-репродукция уруғларини, жумладан «Ғаллаорол» хўжалигидан 2520 тонна, «Олтин бошоқ» хўжалигидан 300 тонна уруғликни туман ҳокими топшириғига биноан давлатга оддий ғалла ҳисобидан мажбурлаб ўтказилган.

Худди шундай Фарғона вилояти Қува туманидаги Раҳматов номли хўжалигидан 50 тонна элита ва 70 тонна 1-репродукцияли уруғлар оддий ғалла сифатида топширилган.

Уруғлик буғдой жамғариш, саралаш, ишлов бериш, сақлашга бўлган муносабатни икки хил баҳолаш мумкин. Биринчиси масъулиятли ёндошув Андижон, Наманган, Фарғона, Қашқадарё, Сурхондарё вилоятлари керакли уруғликни жамғариб, уни тозлаш ишларига киришдилар. Иккинчи тоифадагилар — булар керакли уруғни етарли жамғармаган уруғлик буғдойни сақлаш учун етарли шароит яратмаган вилоятлардир.

Бу йилги ғалла мавсумида 3 та кўзга ташланадиган, катта муваффақиятларнинг омили бўлган тажриба юзага келди. Биринчиси — бу Россиядан келтирилиб экилган Спартанка, Скифиянка ва Юна навлари. Бу навлар гектаридан 90-120 центнер ҳосил берадиган, касалликларга бардошли, ётиб қолмайдиган, бир метр квадрат майдонда 300-400 та кўчат, 500-600 та бошоқ тугадиган, бир бошоқда 35-40 дона дони бўладиган навлардир. Жумладан, Андижон, Сурхондарё вилоятларида 1995 йил кузида экилиб 1996 йил июнида юқори ҳосил олинди. Андижон вилояти хўжаликларида гектаридан 90 центнердан, Сурхондарё вилояти бўйича гектаридан ўртача 60 центнердан ҳосил олинди.

Деҳқонлар ана шу уруғларни юқори баҳолаб, уларнинг уруғини талаб қилишаяпти. Спартанка, Скифиянка, Юна навларининг уруғлари яхшилаб саралаган, барча керакли ишловлар берилган, талаб даражасидаги шароитда сақланган.

Ғаллачиликда уруғга эътибор, бу ишга масъулият билан ёндошиш катта самара беради. Иккинчи катта самара берган иш бу «Кейс»комбайнлари. Сурхандарёликлар «Кейс» комбайнлари туфайли биз ғалла етиштириш режасини бажардик. Агар «Кейс»лар бўлмаганда «Дон», «Енисей»лар билан бу йил ҳам ғаллани ўрибтериб ололмас эдик, дейишяпти.

Сурхондарёликларнинг фикрича «Кейс»лар кўпайтирилса ғаллани 20-25 кунда ўриб-йиғиб олиб, тезликда такрорий экинларни экиш мумкин экан. Ваҳоланки, бу йилги ғалла ўрими Сурхондарёда 55 кунга чўзилган. Такрорий экин 85 минг гектарга экилиши лозим бўлган ҳолда 1 августга бор-йўғи 30 минг гектарга экилди. Шунинг 13 минг гектари пахта, қолгани маккахўжори, сабзавот, полиз, дуккакли экинларни ташкил қилади.

Буёғи энди кузнинг қандай келишига боғлиқ. Куз иссиқ ва кеч келса меҳнат зое кетмайди. Эрта ва совуқ келса экилган пахта, маккажўхори пишиб улгурмаслиги мумкин. Эндиги асосий вазифа кузда ҳар бир гектар ерга қанча уруғ сепилиши. Ўзини-ўзи алдаб, уруғлик ғаллани ўғирлаб, ярим-ёрти қилиб эккан хўжаликлар 20-25 центнер ҳосил кўтараяптилар. Чунки уруғ яримлатиб экилганидан кейин кўчат сийрак бўлиб қолиб, ҳосил ҳам камайиб кетади. Ҳар бир гектар майдонга 220-260 кг уруғ сепганлар ўртача 60-65 центнер ҳосил кўтардилар. Юқори ҳосил берадиган уруғларни кўпайтириш, фақат уларни экиш керак. Лекин кўп туманларда уруғларни беркитиш ҳоллари ҳам йўқ эмас. Бу ўз-ўзини алдаш. Уруғлик ишларини яхшилаган хўжалик, туман, вилоятларда ҳосилдорлик йилдан-йилга ошиб боряпти. Масалан, Сурхондарё вилоятида ҳосилдорлик 1994 йили гектаридан 19 центнер, 1995 йил 25 центнер, 1996 йили эса 31 центнерга етди.

Республикамиз бўйича ҳам ҳосилдорлик 1994 йилдан бошлаб ўртача 5-6 центнерга ортиб бораяпти. 1995 йили 100 дан ортиқ ғалла уруғини саралайдиган «Пектус» русумли машиналар келтирилиб, вилоятларга тарқатилди. Кейинги уч йилда республикамизда буғдой етиштириш тажрибаси анча ортди.

Шўрчи тумани Алихон Сафаров номли жамоа хўжалиги биринчилар қаторида ғалла етиштириш бўйича давлат буюртмасини бажарди. Кейинги йил экиладиган уруғлик буғдойни ғамлаб тозалаб қўйган. Жамоа хўжалигининг раиси Парда Қудратов ишнинг кўзини биладиган раҳбар. Жамоа хўжалиги таркибида фермер хўжалиги бўлиб, унда 300 бош қорамол, 2000 дан ортиқ парранда боқилади. Фермер хўжалиги самарали ишлаб келмоқда.

Айниқса, Россиядан келтирилган буғдой уруғини сепиш, ерни тайёрлаш, ўғитлаш ишларига жиддий муносабатда бўлиш талаб этилади. Масалан, экин майдони 20-22 см чуқурликда ҳайдалиб, ер текисланиши, йирик кесаклар майдаланиши, уруғни сепишдан олдин ерга йиллик меъёрнинг 30 фоизи ҳажмида азотли, 80 фоизи фосфорли ва 100 фоиз калий ўғитлари солиниши керак. Ундан ташқари уруғни сепишдан олдин гектарига 10-20 кг суперфосфат ва аммофос солиш тавсия қилинади. Кеч кузда ва эрта баҳорда бир мартадан ҳар гектарига 40-50 кг дан азот солиб озиқлантирилади. Суғориш асосан найчаланиш ва бошоқ тугиш даврида гектарига 600-800 кубметр меъёрида амалга оширилади. Спартанка, Скифиянка, Юна навлари тезпишар, бошоғининг узунлиги 7-10 см узунликда, ўртача зичликка эга бўлади. Бу навлар қаттиқ, кучли тоифадаги навларга мансуб, ун-нон ёпиш хусусиятлари яхши. Дони йирик, шишасимон. Совуққа бардошли, касалликларга ҳам чидамли. Марказий Осиё иқлими шароитларга мос тушади.

С. САЛИМОВ,
профессор.

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН ЯНГИЛИКЛАРИ

• ТАХТАКЎПИР туманининг марказида ҳар кеча кундузда 20 тонна ун тортаоладиган тегирмон ишга тушди. Мамлакатимизнинг энг шимолий тумани овулларида ҳозир саккизта тегирмон ва еттита обжувоз ишлаб турибди.

* * *

• ХЎЖАЙЛИ шаҳрида Қорақалпоғистон Республикаси туман ва шаҳар ҳокимликлари, вазирликлар ҳамда «маърифат ва маънавият» жамоатчилик маркази вакилларининг миллий урф-одат ва анъаналарни қайта тиклаш ва ҳаётга татбиқ этиш масалаларига бағишланган кенгаши бўлди. Унда мамлакатимизда халқлар ўртасида дўстлик ва тотувликни янада мустаҳкамлаш тадбирлари белгилаб олинди.

* * *

• ЭЛЛИКҚАЛЪА пахта тозалаш заводига қарашли санаторий-профилакторийнинг иккинчи навбати фойдаланишга топширилди. Эндиликда бу ерда бир йўла 125 беморга хизмат кўрсатилади. Туманда инсон саломатлиги муҳофазасига катта эътибор берилмоқда. Бу ердаги учта шифохонада Қорақалпоғистоннинг барча ҳудудларидан келган 400 нафар меҳнаткаш даволанмоқда.

БОЗОРЛАР ТЎКИН

Республика Президентининг шу йил март ойида эълон қилинган бозорлар фаолиятини ташкил этишни ва аҳолига хизмат кўрсатиш сифатини яхшилашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисидаги фармонини бажариш ўзининг дастлабки самарларини бера бошлади. Хусусан, бозор ва ярмаркалар маҳаллий ҳокимликлар ихтиёрига ўтказилиб, улар негизида очиқ турдаги акционерлик жамиятлари ташкил этилди, озиқ-овқат ва бошқа истеъмол молларини ишлаб чиқариш, тайёрлаш ва сотиш жараёни барча манфаатдор қатнашчиларининг маблағлари бирлаштирилди.

Бу борада Тошкент вилоятида ҳам ибратли ишлар амалга оширилмоқда. Жумладан, Олмалиқ шаҳрида барча қулайликларга эга янги бозорнинг биринчи навбати ишга туширилди.

— Президент фармонига биноан, - дейди «Олмалиқ-бозор» ҳиссадорлик жамияти бошқаруви раиси Ч. Ёқуббеков. - Жамиятимиз шу йил май ойида ташкил этилди, унинг умумий низом жамғармаси салкам саккиз миллион сўмга етди. Шаҳардаги бозорлар ва ярмаркаларнинг хизмат кўрсатиш, улар ҳудудидаги ер участкаларини ижарага бериш, бино ва иншоотлардан фойдаланиш, шунингдек, бир марталик йиғимлардан тушадиган даромадлардан солиқ олинмайдиган бўлди. Савдо-харид фаолиятини юритишдан тушадиган даромадлар ҳам беш йил мобайнида солиққа тортилмайди. Бу эса шаҳарда ишлаб турган бозор ва ярмаркаларни таъмирлаш ва янгиларини қуриш, хизмат турларини янада кенгайтириш имконини бермоқда.

Бозор қошида қишлоқ хўжалик ва бошқа истеъмол товарларини улгуржи харид қилиш ихтисослаштирилган бўлинмаси ҳам фаолият кўрсатмоқда. Бўлинма Оҳангарон тумани хўжаликлари билан уч ярим миллион сўмлик қишлоқ хўжалик маҳсулотлари харид қилиш юзасидан шартнома тузган. Буларнинг ҳаммаси бозорнинг янада тўкин бўлишига хизмат қилмоқда.

Н. ДУШАЕВ,
ЎзА мухбири.

АВГУСТ ОЙИДА ҒЎЗА ПАРВАРИШИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Август ойида ҳосилнинг тақдири сувчилар билан механизаторнинг қўлида. Суғоришни ўз вақтида ва сифатли ўтказиб қатор ораларига ишлов бериш ғўзаларнинг кўсаклар тугишини тезлаштиради, экин жадал ривожланади, юқори ва эртапишар ҳосил етилади.

Кўп хўжаликларда суғоришлар ўртасидаги муддат сунъий равишда оширилмоқда. Натижада 1 августгача республика бўйича 2,8 — 3 марта суғоришга етадиган сув билан ғўза фақат 2,1 марта суғорилди, холос.

Бу бир томондан далага сувни керагидан ортиқ беришга олиб келса, иккинчидан ғўзани чанқатиб қўйиш ҳоллари юз бермоқда. Бундай камчиликларга августда мутлақо йўл қўйиш мумкин эмас, акс ҳолда бор ҳосил ҳам тўкилиб кетиши мумкин. Ҳар галги суғоришни қуйидаги омилларни ҳисобга олиб ўтказиш лозим;

Суғориш сонини, суғоришлар орасини табиий шароит ва ўсимликнинг аҳволидан келиб чиқиб белгилаш жоиз.

УзПИТИ ва бошқа илмий-тадқиқот институтларининг кўп йиллик тажрибалари шуни кўрсатдики, ер ости суви чуқур жойлашган, бўз, механик таркиби ўртача ёки оғир тупроқларда август ойида икки марта гектарига 900-1000 куб метр сув билан суғориш зарур. Қашқадарё, Сурхондарё ва Бухоро вилоятларининг жанубий қисмида 2,5-3 мартагача суғориш керак. Ҳар бир суғоришдаги обиҳаёт миқдори гектарига 1000-1100 куб метрдан ошмаслиги лозим.

Суғориш давомийлиги 24-26 соатдан ошмасин. Уни 2-3 кеча-кундуз давом эттиришга асло йўл қўйиб бўлмайди. Чунки, бу ғўзанинг ғовлаши ва вилт касаллиги кўпайиши, сизот суви яқин ерларда тупроқнинг иккиламчи шўрланишига олиб келади.

Механик таркиби енгил, қумлоқ ва тошлоқ, унумдорлиги паст ерларда уч марта суғориш тавсия этилади. Гектарига бериладиган сувнинг миқдори 700-800 куб метр бўлса кифоя. Ўтлоқ, ер ости сувлари саёз жойларда (Хоразм, Тошкент ва бошқа вилоятларда ҳамда Қорақалпоғистон Республикасида) бир марта, жумҳуриятимизнинг жанубий вилоятлари хўжаликларида эса 1-2 марта, Сирдарё, Жиззах ва Самарқанд вилоятлари пахтазорлари бир-икки марта обиҳаётга қондирилса етади. Ер ости суви яқинроқ жойлашган шароитларда суғориш миқдори 700-800 куб метр меъёрдир.

Барча майдонларни тезда сувдан чиқариш, ундан самарали фойдаланиш учун суғришни кундузи ва кечаси ўтказиш, сувчиларга қулай шароит яратиш зарур. Августда ҳар туп ғўзада тўпланган ҳосилни кўпроқ сақлаб қолиш учун суғоришни ғўза қатор ораларига ишлов бериш билан олиб бориш лозим.

Ғўза қатор орасини культивация қилишни асло сусайтирмаслик керак. Чунки культивация қилинганда, сувдан кейин униб чиққан бегона ўтлар йўқотилади, тупроқдаги намлик узоқрок сақланади, ғўзанинг илдиз тизимига ҳаво ва иссиқлик яхши ўтиб, ўсимликнинг ривожланишига шароит яратилади.

Культивация тупроқ етилиши билан ўтказилиши даркор. Агрегатга тегишли ишчи панжалар осилган, уларнинг қиррали қисмлари қоп ёки латта билан ўралган, трактор ғилдираклари тўсиқлар билан жиҳозланган бўлиши шарт. Борди-ю культиватор ва трактор ишга шундай тайёрланмаса, у тўпланган ҳосилнинг бир қисмини тўкиб юборади, натижада ҳосилдорлик пасаяди.

Тўпланган ҳосилни сақлаб қолишда культивациянинг меъёрий чуқурлиги катта аҳамиятга эга. Агар у чуқур бўлса, ғўзанинг илдизи шикастланади ва ҳосил нишоналари тўкилади. Саёз бўлса, илдиз тизимига ҳаво ва иссиқлик кам ўтади, тупроқнинг айрим физикавий хусусиятлари ёмонлашиши натижасида ҳосил тугунчалари, ҳатто кўсакнинг тўкилишига олиб келади.

Агар қатор ораси 60 сантиметр бўлса, культиваторнинг ўртадаги ишчи панжаси 14-16 сантиметр, қатор оралиғи 90 сантиметр қилиб экилган майдонларда эса 16-18 сантиметр ўрнатилса яхши натижа беради.

Культивацияни ғўза қатор оралари бирикканга қадар давом эттириш тавсия этилади. Ғўзалар ўсиб, қатор оралиғи кўринмай қолган вақтлагина культивацияни ўтказмаслик мумкин. Айрим хўжаликларда ғўзалар қатор оралиғи бириккан ҳолда ҳам культивация ўтказилди. Бу асло мумкин эмас. Негаки, трактор ғилдираклари билан ғўзаларни босади, ҳосил шохларини синдиради ва кўсакларни тўкиб юборади. ЎзПИТИда ўтказилган махсус тажрибалар кўрсатдики, бундай далаларда кўсаклар кўплаб тўкилиши ва шохларнинг синиши натижасида ҳосил гектарига 2-2,5 центнерга камайган.

Деярли барча вилоятларнинг кўпгина хўжаликларида ҳосилнинг тўкилишини камайтириш, кўсакларинг очилишини тезлаштириш мақсадида ҳар бир тупда етарли даражада ҳосил шохлари ва кўсаклар бўлган далаларда чилпиш ўтказиш лозим. Бузиб қайтадан экилиши натижасида ўсиш ва ривожланишдан орқада қолган майдонларда ҳам чилпишни мақбул муддати келиши билан ўтказишни унутмаслик керак.

Жорий йилда ғалла экинларидан сўнг маълум майдонларга такрорий экин сифатида чигит экилди. Бундай далаларда ғўзалар 11-12 ҳосил шохи чиқарганда чилпиш ўтказилади.

Чилпиш асосан қўлда ўтказилиши натижасида сўнгги йилда бу тадбир кечиктириб юборилмоқда. Уни тезкор ўтказиш ва иш сифати яхши бўлишига эришиш учун. Навоий химия комбинатида тайёрланаётган ЎзТИКС препаратини ишлатиш лозим. Ўтган йили у Сирдарё вилоятида жуда яхши натижа берди. Ўртача 2,5-3 центнер қўшимча ҳосил олинди, қўшимча даромад эса харажатни 3 марта қоплади. Бу йил Сирдарё вилоятининг асосий майдонларида ЎзТИКС препарати билан ўтказилмоқда.

Август ойида далаларда ўтказиладиган муҳим тадбирлардан яна бири, машина теримига ажратилган пахтазорларни бегона ўтлардан тозалашдир. Ҳозирги кунда айрим далаларда кўплаб ғумай, итузум, қўйпечак ва бошқа бегона ўтлар мавжуд. Уларга ғўзанинг баргини тўкишда ишлатиладиган кимёвий моддалар (дефолиантлар) ҳам таъсир қилмайди. Натижада машинада терилган пахтанинг ифлосланиши кўпаяди, иш унумдорлиги эса пасаяди. Шунинг учун машина теримига мўлжалланган далаларни бегона ўтлардан тезроқ тозалаш лозим.

Бу йилги об-ҳаво кўпгина пахта майдонларида ғўза зараркунандалари (шира, ўргимчаккана, кўсак қурти) пайдо бўлишига сабаб бўлди. Хоразм, Бухоро, Қашқадарё вилоятларида, Қорақалпоғистон Республикаси хўжаликларида кейинги 18 йилдан бери биринчи марта жуда тез кўпаядиган карадрина (кемирувчи ҳашарот) катта майдонларда ҳосилга зиён келтирмоқда. Шунинг учун ҳар бир хўжаликдаги дала назоратчилари, мутахассислар зараркунандаларнинг пайдо бўлиши билан уларни мавжуд тавсияларга биноан тезда йўқ қилиш чораларини кўришлари зарур.

Р. ИСАЕВ,
Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик вазирлиги деҳқончилик Бош бошқармаси бошлиғи.
С. РАҲМОНҚУЛОВ,
ЎзПИТИ Бош директори.

Ўз ишининг миришкорлари

БИР ЭГАТДА БЕШ ЭКИН

«Андижон» агрофирмасининг бош раҳбари, Ўзбекистон Олий мажлиси депутати Исоқжон Ваҳобов ўзаро суҳбатларнинг бирида Асака туманидаги Навоий номли жамоа хўжалигида бир деҳқон ғаройиб ишлар қилаётганлиги ҳақида сўзлаб қолди. Имконим бўлса, бирга ўша жойга олиб боришини ҳам айтди. Орадан кўп ўтмай агрофирмага қарашли хўжаликларнинг раҳбарлари, бош ҳосилотлари ва мутахассислар жам бўлишиб, ўша тилга тушган Мамажон Эгамбердиев даласига келишди.

Навоий номли жамоа хўжалиги экинзорлари ва боғлари узоқ-узоқлардан, Асаканинг ҳар томонидан кўриниб туради. Машҳур «Чўнтак» чойхонасидан ҳам юқоридаги бу адирликдарда деҳқончилик қилишнинг ўзи бир машаққат. Негаки, сув таъминоти барқарор эмас, тупроғи эса ҳар хил минералларга ўта камбағал. Мамажон Эгамбердиев даласи эса эрта баҳорда сурилган ва экинзорга айлантирилган. Унга икки гектар ер ажратиб беришди. 1300 туп узум кўчати ажратишди. Шартнома тузилаётганда янги боғ орасига қандай экин экиш мўлжали борлигини сўрашди. Ижарачи кулимсираб, бирор нарса экарман» деб жавоб қайтарди.

Ижрачи узум кўчатларини экиш учун пушта олди. Унинг икки томонидан сув оқишига йўл очди. У узум қаторидаги оралиқ ерга булғор қалампири кўчатлари ўтқазди. Ҳар пуштанинг икки томонига бодринг, тарвуз хандалик мош уруғларини қадади. Хандалак ва тарвуз бўй кўрсатгунга қадар бодринг палак ёзди. Бир узишда ўн минг сўмликдан зиёд бодринг чиқди. Бодринг ҳосили 3-4 бор териб олингандан сўнг хандалак бўй кўрсатди. Хандалак ҳиди даладан кетар-кетмас қора тарвузлар тарс-тарс ёрила бошлади. Мош эса август ойининг ўрталарига бориб тугунак ола бошлайди.

Ҳисоб-китобни қайси томонга бурманг деҳқон ютуғи кўзга ташланаверади. Мамажон Эгамбердиев айримларга ўхшаб янги кўчат орасида хашак етиштириши мумкин эди. У бундай қилмади. Оиласига хўжаликка манфаати тегадиган янгиликни ҳеч иккиланмай қўллай бошлади. Чорак асрдан бери деҳқонлар орасида юрган бўлсам бунақа миришкорни ҳеч кўрмаган эдим.

— Деҳқончилик бамисоли кон, — дейди ижарачи. - Қўл қовуштириб турадиган вақтлар ўтиб кетди. Эртаги кунни ўйлаган одам ернинг қадрига етади. Унинг дардига малҳам қўяди.

Хўжалик раҳбари Муҳиддин Тўраев меҳмонларни Жамбилбек Қамбаров деган ижрачи даласига таклиф этди. Унинг даласида ҳам ўзгача манзара. Бир далада ўртаки карам, помидор, бақлажон, кабачка, патисон экинлари бор. Олма қатор ораларига жойлашган бу экинлардан олинаётган ҳосил ижарачини хурсанд қилаяпти. Масалан, ҳар килограмм патисон қайта ишлаш корхонасига 10 сўмдан сотилаяпти. Кабачка нархи ҳам ана шундай.

Анча вақт илгари тут кўчати етиштириш учун ўзлаштирилган адирликда боғлар ташкил этилди. Бора-бора хўжалик ихтисоси ўзгариб, «Андижон» агрофирмаси таркибига ўтказилди. Шу йил баҳоргача ҳам боғ қатор ораларига экин экиш номигагина бор эди. Даромад ҳам шунга яраша бўларди. Муҳиддин Тўраев бундай муносабат билан асло чиқиша олмаслигини етакчи мутахассисларга, бригада бошлиқларига ва маслаҳат бир жойга келгандан сўнг эса ижарачиларга етказди.

Қурилгандан буён фойдаланилмаётган иссиқхона плёнка билан ёпилди. Сабзавот кўчати учун уруғлар сепилди. Қайта ишлаш корхонаси помидор, патисон, кабачка, бодринг каби сабзавотларни пешма-пеш қабул қилиб оляпти. Булғор қалампири ва бақлажонга ҳам харидор кўп.

Иссиқхонада кўчат етказилгандан сўнг Польшадан келтирилган бодринг уруғи экилди. Бу бодринг тузламаси ўта хуштаъмлиги билан бошқаларига асло ўхшамайди. Шу боис унинг савдоси чаққон. 1,5 сотих ердан 10 минг сўм даромад олинганлигининг ҳам янги навдаги бодринг деҳқонбоп эканлигини кўрсатиб турибди. Яна бир иссиқхонада эса эртаги помидор етиштирилиб, 200 минг сўм даромад олинди.

Хўжалик деҳқонлари бу йил камида 1,5 минг тонна сабзавот етиштиришни кўзлаб турибдилар. Боғ ва токзорлардаги мева-узумларнинг ҳосиллари ҳам шиғил-шиғил. Баҳорда икки бош ориқ буқача билан адирга чиқиб, кузда уйига қайтадиган деҳқоннинг бугунги қадами бутунлай бошқача. У манфаатдорликнинг мағзини тотиб кўргач, ғайрат-шижоатини ҳосилни кўпайтиришга қаратаяпти. Ҳосилнинг мўллиги деҳқоннинг бойлиги эканлигини янгича иқтисодий муносабатлар белгилаб берганлиги ана шундай омил бахш этди.

Қ. АСҚАРОВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

СУРАТЛАРДА: 1. Ижарачи деҳқон Мамажон Эгамбердиев ва хўжалик раҳбари Муҳиддин Тўраев далада. 2. Моҳир сабзавоткор Жамбилбек Қамбаров.
Ҳ. АРАББОЕВ олган суратлар.

ЁЗНИНГ БИР КУНИ ЙИЛНИ БОҚАДИ

Чорвачилик фермамизда 476 бош мол парвариш қилинаётир. Шулардан 225 бошини соғин сигирлар. 15 нафар соғувчи — жамоамиз фахри. Улар ҳар бир говмишдан кунига 10 литрдан сут соғиб олишмоқда. Ҳозиргача сут миқдори 250 тоннага етди. Шунинг 200 таннаси шартнома асосида сотилди. Саломат Баротова, Зуҳра Эрназарова, Ҳурмат Очилова, Насиба Тўраева сингари соғувчиларимиз ҳамкасбларига ўрнак бўлишаётир.

Сигирнинг сути тилида. Говмишларга қанчалик мўл-кўл ва тўйимли озуқа берилса, маҳсулот ҳам шунча мўл-кўл бўлади. 280 гектарда бедазор бор. Сигирларга ҳар куни кўк масса ўриб берилаяпти. Бундан ташқари бошқа озуқалар тури ҳам маҳсулот ҳажмини оширмоқда.

Биз имкониятларимиздан унумли фойдаланиб, қишга кўпроқ сомон тўплашга эътибор бераяпмиз. Ёзнинг бир куни йилни боқади, деганларидек, қишлов учун 1000 тонна силос, 800 тонна сомон, 400 тонна беда пичани, 4000 тоннага яқин лавлаги жамғарилди. Бунинг учун хўжалигимизда шарт-шароит етарли. Мирзаали Эгамбердиев раҳбарлик қилаётган озуқачилар гуруҳи ишни бир дақиқа ҳам сусайтирмай, озуқа жамғаришни тезлаштирмоқдалар. Абдураҳмон Пирнафасов, Жумабоев Сойибов сингари техника жиловкорлари, Зуҳра Эрназарова, Чинниҳол Ҳидирова сингари чорвадорлар бу муҳим ишда ўрнак кўрсатишаяпти.

Чорвамиз бор — дастурхонимиз қут-баракали...

Бахтиёр МУРОДОВ,
Нишон туманидаги Усмон Юсупов номли жамоа-ширкат хўжалиги сутчилик фермаси мудири.

Табиат инъоми

МУҲАББАТ РАМЗИ

Она табиат ўзига хос кимёвий жараёнлар кечадиган лаборатория ҳамдир. Шу боисдан унинг бағрида турли-туман фойдали қазилмалар қаторида табиий ҳолатда еса бўладиган тошлар ҳам ҳосил бўлади.

Ош тузи еса бўладиган тошлар қаторига киради.

Тузлар ўзига хос турли минераллардан ташкил топган. Масалан, ош тузи — натрий ва хлор бирикмасидан иборат. Кўпинча оқ рангда бўлади. Таркибида бироз темир бўлса қизғиш, органик моддалар бўлса қора рангда ҳам учраши мумкин. Ош тузидан сода, натрий маъдани, хлор кислотаси олинади. Тиббиётда ош тузидан физиологик эритмалар ва турли хил дорилар тайёрланади.

Қадим замонларда римликлар меҳнатга ёлланган кишиларга туз билан ҳақ тўлаганлар. Бир ҳовуч туз учун кишиларни қул қилиб сотганлар. Туз олтин ва кумушдан ҳам қимматлироқ бўлган.

Бу шўр моддасиз инсон ва ҳайвонларнинг ҳаётини тасаввур этиш асло мумкин эмас. Ҳар бир инсон йилига ўрта ҳисобда 8 кг. туз истеъмол қилади. Қандсиз яшаш мумкин, чунки унинг ўрнини босадиган турли хил мевалар бор. Лекин тузсиз яшаш мумкин эмас. Нега деганда, ош тузи таркибидаги натрий одам қонини ташкил этади. Танага кирувчи натрий тугаб қолса, одамнинг қони ивиб шу ондаёқ ўлиши мумкин. Шунинг учун туз истеъмол қилмаслик ёки меъёридан кам истеъмол қилиш, кам қувватлилик, кўз, қулоқ, ошқозон, бошқа бир қатор касалликларга олиб келади. Демак, туз инсоннинг танасига зарур, унинг ўрнини бошқа ҳеч қандай нарса боса олмайди.

Ош тузи инсониятнинг биринчи бўлиб таниган фойдали қазилмаларидан. Кишилар қабила-қабила бўлиб яшаган даврларда келтирилган ов гўштларини хашак ва ёғоч ёқиб пиширганлар. Шу жараёнда гўштнинг кулга аралашиши натижасида унинг таъми ўзгариб, мазалироқ бўлишини сеза бошладилар. Сўнгра кулга айланган ўсимлик ва ёғоч таркибида туз борлиги маълум бўлди.

Кейинроқ одамлар денгиз ва кўл қирғоқларидан оппоқ қорга ўхшаш тош топдилар. Бу туз эди. Ундан бироз гўштга сепилганда маҳсулотнинг узоқ муддатгача бузилмаслигини билиб олдилар. Шундай қилиб инсон биринчи фойдали қазилма — туздан баҳраманд бўлди. Сўнг одамлар туз қидира бошладилар. Денгиз атрофидан ва кўлларнинг қуришидан пайдо бўлган туз йиғиб олиниб, соқчилар ёрдамида шоҳлар саройига келтирилар ва у сақланадиган ер энг муқаддас жой ҳисобланар эди. Ўша даврларда қабилалар туз учун қонли жанглар олиб бориб, бир-бирларидан тузли кўлларни тортиб олишар эди. Туз баъзан асосий алмашиш воситаси пул ўрнида ҳам ишлатилган. Ҳар хил солиқлар ва кишиларга бериладиган иш ҳақлари ҳам туз билан тўланган.

Ўрта асрларга келиб Оврўпада туз танқислиги бошланди. Одамлар туз ортилган Шарқий карвонларни интизорлик билан кутишар эди. Иван Грозний ҳукмронлик қилган даврда туз етишмаслиги боисидан Россияда жуда катта «туз қўзғолони» кўтарилган. Шу даврларда шоҳ зиёфатларида туз солинган идиш шоҳга яқинроқ жойга қўйилган. Бу идишдан шоҳнинг энг яқин аъёнларигина фойдаланиш ҳуқуқига эга бўлган. Иккинчи даражали мансабдорлар эса тузсиз овқат еганлар.

Ҳиндистонда яшовчи қабилаларнинг бирида энди турмуш қурган келин ва куёвни бир ой давомида тузи кўпроқ овқат билан боқадилар. Гўё шундай қилинса, уларнинг бир-бирига бўлган меҳр-муҳаббати яна ҳам ошади.

Африка қабилаларидан бирида туз орқали севги изҳор қилиш урф-одати ҳалигача сақланиб қолган. Йигит севгилисини бир идишдан туз татиб кўришга таклиф этади, агар қиз бунга рози бўлса, унга уйланади. Демак, туз — муҳаббат рамзи бўлган. Бу мисоллардан кўриниб турибдики, туз — бу яшаш учун зарур бўлган хом ашёгина бўлиб қолмай, дўстлик, садоқат ва муҳаббат рамзи сифатида ҳам хизмат қилади.

Тузларнинг фойдаси билан бирга зарарли томони ҳам бор. Масалан, тупроқ таркибидаги 0,1 фоиз ош тузи ўсимлик учун хавфлидир. Буни айниқса, пахтакорларимиз яхши билишади. Янги ғиштдан қурилган иморат деворларида пайдо бўладиган оқ доғларни ким кўрмаган дейсиз. Туз соғ тупроқ орқали ғишт таркибига киради ва у иморатга ишлатилгандан сўнг ҳаво намлиги таъсирида кристалланиб, юзага чиқиб оқаради. Бу ўз навбатида сувоқ ва ғиштнинг парчаланиб кетишига ва иморатнинг тез чўкишига сабаб бўлади.

Тузлар мустақил Ўзбекистон диёрида мўл-кўл. У асосан Сурхондарё ва Қашқадарё воҳалари ер остида жойлашган бўлиб, бир чеккаси Бухоро ва Душанба шаҳарлари остига етса, иккинчиси Туркистондаги Репетек шаҳригача боради. Амударё орқали ҳатто Афғонистонгача чўзилган.

Баъзи жойларда пиширилган таомларга турли гиллар ҳам қўшилган. Узоқ шарқ ўлкасининг шимолида оқ гил ётқизиқлари учраб туради. Уни ерли халқ «ернинг қаймоғи» деб атайди. Уни буғи сутига қўшиб, алоҳида таом қилиб ейишади.

Гилларни ейиш фақат шимол халқларига мансуб бўлибгина қолмай, жазирама офтоб ҳукмрон мамлакатларда ҳам уни тановул этиш одат тусига кирган. Жумладан, Ўзбекистонда ҳам гилмояларни ёш болалар ва айниқса ҳомиладор аёллар истеъмол қилганлар ва бу одат ҳамон давом этмоқда.

Ўзбекистонда гилвута-гилвата, кўк-ширам, соз-кесак, тоғ ёғи, тош совун деб юритиладиган гилмоя-фанда бентонит деб аталади. Уни американлик олим Найт 1896 йили АҚШнинг Вайоминг штатидаги Бентон қишлоғи яқинида учратиб, шу қишлоқ номи билан бентонит деб атаган. Бунга монанд гиллар кейинчалик ер юзининг кўпгина жойларида топилди ва бентонит деб аталаверди.

Гилмоя табиатда ҳар хил оқ, яшил, кулранг, қўнғир ва бошқа рангларда учрайди. У ер бағрида устки тузилиши жиҳатдан оддий кир совунга ўхшаш юмшоқ, мойли бўлиб, қуёш таъсирида тез қурийди ва қоқ кесак ҳолатига айланади. Бундай гиллар сув билан қўшилганда кўпинча ўз ҳажмини 5-6 ва ҳатто 20 баравар ошириб, кўпчийди. Кимёвий таркиби жиҳатидан гилмоя асосан алюминий ва кремний оксидларининг сувли бирикмасидан ташкил топган. Шунинг учун ҳам унинг таркибида гил-минерали 60 фоиздан кам бўлмайди. Африка, Австриянинг айрим районларида ва океан оролларида ерли халқлар обрўли маросимларда азиз меҳмонларга оқ, ҳаво ранг ва яшил рангли гилларни берадилар. Бу гилли таомлар улар фикрича, кишига мадор бериб, турли касалликлардан фориғ этади. Бир хил африкалик қабилалар кўллар остида учрайдиган ва органик моддаларга бой гиллар-балчиқларни суюқли таом ҳисоблайдилар.

Халқимизга гиллар қадимдан маълум. Гилмоянинг мазаси, шўртанг-қуртга ўхшайди. Унинг таркибида оз миқдорда бўлса ҳам ҳаёт учун зарур бўлган 20 дан зиёд микро моддалар бор. Мурғак ва туғилажак чақалоқнинг ўсишида, суягининг вояга етишида энг зарур моддалар бўлгани учун она ва бола танаси уни талаб қилади. Гилам тўқувчилар жунни киридан тозалаш учун уни гилмоя суви эритмасида ювганлар. Самарқанд, Бухоро, Хива, Тошкентдаги қадимий биноларида ҳам гилмоя ўз ўрнини топган. Кулолчиликда гилмоянинг кенг ишлатилиб келинаётганлигига 2 минг йилдан ошди. Халқимиз дегрезлик (қозон қуйиш)да ҳам гилмоядан моҳирлик билан фойдаланиб келган. Ғарбий Украина ва Болгарияда гилмоядан меъморчиликда ҳар хил безаклар ва сопол идиш, кошинлар ясашда фойдаланишган. Бу ишлар ҳамон давом эттирилмоқда.

Ўзбекистон геологлари ҳозиргача гилмоя ва унга ўхшаш гилларнинг 180 дан ортиқ конларини очдилар. Чет эл олимларининг таъкидлашига кўра, бу турдаги гиллар саноат ва қишлоқ хўжалигининг 400 дан ортиқ тармоқларида ишлатилиши мумкин. Чирчиқда Дарвоза гилмояларидан, Самарқандда Каттақўрғон гилмояларидан, Бухорода Азкамар гилмояларидан, Қаршида Кунгуртау ва Пачкамар гилмояларидан керамзит ишлаб чиқарадиган заводлар қад кўтарди. Гилмояни сув хўжалиги ва мелиорацияда ҳам кенг кўламда ишлатса бўлади. Агар канал остига гилмоя ва қумни тенгма-тенг аралаштириб 1-2 сантиметр қалинликда солинса, сувнинг тупроққа шимилиши 80-90 фоиз камаяди.

Ўтган замонларда Италияда «алика» деб ном олган таом бор эди. У Неаполь яқинида нозик-майда заррали мергель билан буғдой аралашмасидан тайёрланган. Японияликлар баланд тоғларда учрайдиган еса бўладиган массани «Тенгу» кони деб атаганлар. Бу масса катта масофада тошлар устини қоплайди ва еса бўладиган микроорганизмлардан ташкил топган.

Ернинг турли чуқурликларида ҳамиша турли сувлар оқиб туради. Улардан ер юзасига чиққан булоқ сувлари, кўз ёшидек тиниқ бўлса-да, улар таркибида ҳар хил кимёвий моддалар эриган ҳолатда учрайди. Агар бу сувлар оҳак тошлар орқали ўтса, улар кальцит минерали — кальций корбонати билан бойийди. Бордию ўша сув юзага чиқгудек бўлса, тезда буғланиб, ер бетида кальцит (оҳактош минерали) чўка бошлайди, ғорлар ичида эса дарпарда устунлари пайдо бўлади. Гоҳо кальцит зарралари ғор деворлари ва остларини қоплайди. Уларни кўпинча «тоғ уни» деб аташади. Агар майда заррали кальцитлар билан сув тўйинган бўлса, «ой» ёки «тоғ сути» деб номланган. Ғорларда ва ер сатҳида сув таркибидан чўкиб пайдо бўлган тошларнинг ташқи қиёфасига қараб уларга «тоғ узуми», «тоғ нўхати», «икрасимон тошлар», «тош гули» ва бошқа шунга ўхшаш ўзига хос ном берганлар ва уларни толқон қилиб еганлар.

М. ЗОИРОВ.

1996 — Амир Темур йили

СОҲИБҚИРОН ДАВРИДА

ШАХМАТ САНЪАТИНИНГ РИВОЖЛАНИШИ

XI-XII асрларда яшаган Абулфатҳ Аҳмад кучли шахмат ўйинлари ва билимдонлиги билан олимлар ва шахмат тарихчиларини ўзига ром этган. Абулфатҳ Аҳмаднинг шахмат ҳақидаги китобини ўзбекистонлик олимлардан Зокир Хўжаев, Ф. Р. Дюммеллар атрофлича ўрганиб чиқиб, дунёга маълум қилишди. Мўғул истилочиларининг ваҳшийлиги Ўрта Осиё халқлари маданияти тараққиётини икки асрга тўхтатиб қўйди.

XIII-XVI асрларда шахмат санъати яна ривож топа бошлади. Амир Темур саройида яшаган Али Шатранжий тенгги йўқ амалий ўйинчи ва зўр назариячи ҳам бўлган. Ибн Арабшоҳ 1389 йилнинг 5 ноябрида Дамашқда (Сурия) таваллуд топган. Амир Темур Шомни истило қилган 1401 йили дамашқлик олимлар, меъморлар, косиблар билан бирга уни ҳам Самарқандга олиб келади. У Темурнинг ҳимоясида шу ерда ўқиб олим бўлди, кўп ўлка ва мамлакатларга саёҳат қилиб, мактаб ва мадрасаларда билимини янада мустаҳкамлади. Амир Темур вафотидан кейин 1408 йили олим Самарқанддан кетиб қолди. У Олтин Ўрда, Туркия, Арабистонда бўлди ва 1436 йили Мисрга келиб умрининг охиригача (1450 й.25 август) ўша ерда истиқомат қилди. Ибн Арабшоҳнинг «Амир Темур тарихидан» (1436 йил) китобида Амир Темур ҳаёти ва ижтимоий-сиёсий фаолиятидан баҳс юритувчи тарихий маълумотларга бой фактлар келтирилган.

Ибн Арабшоҳни ёзишича, — Темур ўз фикрини пешлаш мақсадида у муттасил 110 катакли шахмат тахтасида шатранж ўйнарди. Бу шатранж тахтасининг эни ўн бир хона, бўйи ўн хонадан иборат эди. Амир Темурнинг шахмат ўйнаши ақл-фаросат билан давлат бошқаришда, ҳарбий ишларни тадбиркорлик билан юритишда, жанг маҳалда кўп фойда берарди. Масалан, жанг маҳалида қачон пиёдаларни, қачон сипоҳларни жангга тушириш кераклигини биларди. Амир Темур ўз салтанатига олимлардан Мавлоно Абдумаликни ҳам олиб келган. У «Ҳимоя» соҳиби (Бурҳониддин ал Марғиноний)нинг авлодидан бўлиб, мударрислик қилар, шатранж ва нард ўйинларидан таълим берар ҳамда шеър ҳам машқ этарди.

Темур саройида донишманд олимлар, ўқитувчи домлалар ва шахмат зиёлиларидан Муҳаммад ибн Ақил ал Хайми ва Зайн-ал Яздий, уста лақабли ибн-ал Жалолиддин ва энг кучли шатранж устаси донишманд олим Аловиддин ат-Табризийлар бор эди. У Зайн-ал Яздийга ортиқча пиёда бериб қўяр ва ғолиб чиқарди. Ибн Ақилни эса бир отсиз ўйнаб енгарди. Кунлардан бир куни Амир Темур Аловиддинга: «Гўё мен мулк сиёсатида ягона султонликни бошқармоқдаман. Сен ҳам шахмат оламида тенги йўқ шатранжчисан», — дейди.

Мен 30 йилдан ортиқроқ вақт ичида шахматга оид 500 дан ортиқ китоб йиғдим. Шулардан энг ноёби поляк журналисти Ежи Гиницкининг «Шахмат асрлар оша дунё бўйлаб кезади» деб номланган китобидир. У тарих маълумотларини йиғиб, синчиклаб ўрганиб шу китобни ёзиш учун 10 йилдан ортиқ вақт сарфлади.

Бу асар дунёга кенг тарқалди. Китобдан V асрдан тортиб, то XX асргача (суратлари ҳам бор) шахмат ўйнаган давлат арбоблари, саркардалар, шоиру ёзувчилар, рассому кинорежиссёрлар, актёрлар ўрин олган. Айниқса, 59-бетда буюк соҳибқирон Амир Темур икки нарсани ашаддий мухлиси эканлигини «шатранж ўйнаш ва ов қилишни» яхши кўргани таъкидланган. Китоб 1958 йили Польшада, кейинчалик Венгрияда, 1964 йили Москвада рус тилида чоп этилди ва дунёдаги кўплаб тилларга таржима қилинди. Китобнинг 191-бетида муаллифнинг ёзишича, «Амир Темур даврида шахмат ўйини санъати алоҳида ажралиб турганлиги ва шатранжни яхши ўйнаганларни «Санъаткор донишманд» деб аташган.

Амир Темур 144 катакли шатранж тахтасида машқ қилишни яхши кўрган. Соҳибқирон ҳарбий юришларда қайси йўналиш қулай эканлигини билганлиги тўғрисида ҳам тўхталади муаллиф.

Муаллиф соҳибқирон бобомизнинг ҳаётидан тарихий муҳим бир лавҳани келтириб ўқувчини ўзига ром этади.

Кунлардан бир кун Амир Темур боғида шатранж ўйнаб, чиройли юриш қилиб рақибига оти билан шоҳ деб турганда, навкарлардан бири хушхабар билан киради ва саркардага ўғил кўрганини айтади. Шунда соҳибқирон Темур ўғлига Шоҳруҳ деб ном қўяди ва хурсандчилигидан шаҳарда ариқ тозалаш, теварак-атрофни тартибга келтириш, чала қолиб кетган иморатларни тезда ниҳоясига етказиш ҳақида буйруқ беради. Шунингдек, Темур Шоҳруҳия шаҳрига кўпгина ўқитувчи, донишмандларни таклиф этиб, ёшларга шахмат санъати ўйинини ўргатишга топшириқ беради.

XVIII асрда яшаб ижод қилган машҳур рус шахматчиси ва олими К. А. Яниш буюк соҳибқирон Амир Темурнинг фаолияти, тарихини ўқиб чиққач, Темур 1402 йил 20 июнда турк султони Боязид I ни ва икки ўғлини асирга олганини шахмат тахтасида 10 юришдан иборат масалани ижод қилди.

Муаллиф масалага «Темур қафас» деб ном беради ва биринчи бўлиб уни Франция матбуотида босиб чиқарди. Масала бутун дунёдаги тарихчи олимларни, шахмат мутахассисларини ва ҳаваскорларини ҳам чиройлилиги билан ўзига ром этди. Бу ажойиб масала 1850 йили ижод қилинди. Масаланинг

асосий ғояси шундан иборатки, оқлар Темур қўшинларини, қоралар эса Боязид I қўшинларини билдиради. Оқлар дастлабки юришда ютади ва «Темур қафас»нинг ғояси билан якунланади. Масалани мустақил ечсангиз (2-

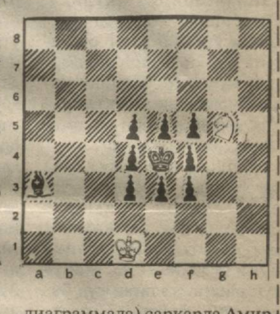

диаграммада) саркарда Амир Темурнинг от кишти бериб асрга тушган Боязидни қойилмақом қилиб мот қилмоқда. Охирида муаллиф шундай сўзларни қўшимча қилади: «Боязиднинг қора фили яъни шахсий соқчиси қилиб олинган ва султон чекаётган изтиробларига ожизлик қилаётгани ягона бир гувоҳи бўлиб турибди». Масалани ечиб лаззатлангандан сўнг, буюк кашфиётчи шахмат композиторига таҳсиннолар айтасиз.

Анвар ИНОҚОВ,
Ўзбекистон Журналистлар уюшмасининг аъзоси, шахмат бўйича спорт усталигига номзод.

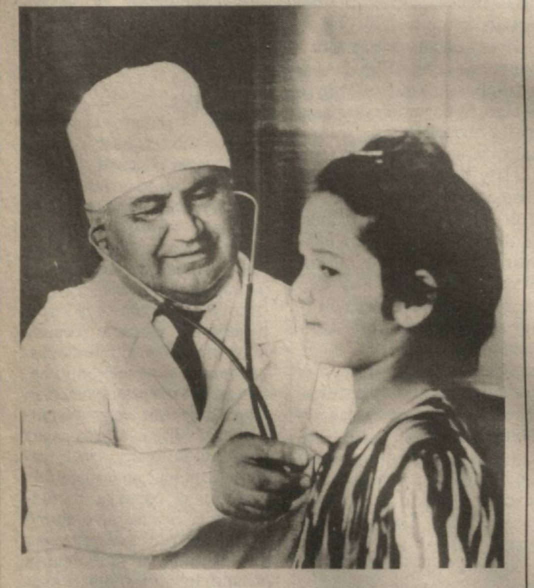

БОЛАЛАР ШИФОКОРИ

Тўрабек Ҳудойназаров 1973 йилдан бери Оққўрғон район шифохонасининг «Оққўрғон» ипчи-деҳқон ширкатлар бирлашмаси марказий посёлкасида жойлашган шоҳобчасида болалар шифокори бўлиб ишлаб келмоқда. Шу ҳудудда яшаётган аҳоли хонадонларидан бирининг ороми бузилиб, болажони шамолаб қолса, тоби қочса улар дарҳол Тўрабек ҳузурига келишади. Ундан нажот кутади. Ҳудойназаров болалар шифокори, умрини ёш авлоднинг саломатлигига бахшида этган. Ҳамиша касбий бурчига, Гиппократ қасамига содиқ, иссиғи кўтарилган кичкинтой беморни дарддан фориғ қилиб, унга малҳам бўлиш учун бор маҳоратини ишга солади, болакай тез соғаяди. Қўли енгил шифокорга ота-оналарнинг ҳурмати чексиз. Т. Ҳудойназаров тез-тез мактаблар, боғчалар, яслиларга-болалар ҳузурига бориб туради. Жойларда санитария-гигиена талабларига амал қилиниши, эмлаш ишларининг вақтида ўтказиб турилиши учун жон куйдиради. Серфарзанд хонадонларга бориб, чақалоқни парвариш қилиш, болакайларни овқатлантириш, уларни кийинтириш-чиниқтиришга доир қимматлии маслаҳатлар беради. Айниқса, мева-чева сероб ёз ва куз фаслида болалар шифокори Тўрабек Ҳудойназаровнинг юмушлари ортади. Касаллик тарқалиш эҳтимоли бўлган бозор ва жамоатчилик жойларида тозалик, ораста-ликка риоя этилишини қаттиқ назорат қилади.

Тўрабек Ҳудойназаровнинг югуриб-елишлари зое кетмаяпти. Районда, жамоа хўжаликларида болалар ўртасида ёппасига касалланиш камлиги бўйича ҳам Оққўрғон тумани вилоятда олдинги ўринларни ишғол қилади. Тиниб-тинчимас шифокорнинг меҳнатлари соғлиқни сақлаш вазирлиги, вилоят соғлиқни сақлаш бошқармаси фахрий ёрлиқлари билан эътироф этилган.

— Тўрабек Ҳудойназаров нафақат фидойи шифокор, сершогирд устоз ҳамдир, — дейди у ҳақда касалхона бош врачи Ғуломжон Юсупов. - Устоз бугун ўнга яқин шогирдлари билан бирга ишлаяпти.

Ҳ. АВВАЛОВ.

СУРАТДА: болалар шифокори Тўрабек Ҳудойназаров.

Бир вилоят ҳаётидан

УЛУҒ БОБОМИЗ РУҲИНИ ШОД ЭТИБ

Усмон Юсупов туманидаги Жейнев қишлоғида Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишланган илмий-амалий анжуман бўлиб ўтди. Туман ҳокимлиги «Жейнов» жамоа хўжалиги ҳамда вилоят Амир Темур жамғармаси ҳамкорликда уюштирган бу тадбирга мамлакатда кўзга кўринган олимлар, адиблар, илм-фан ва маданият вакиллари ташриф буюрдилар.

Қарши давлат университетининг доценти Поён Равшанов «Амир Темур ва унинг Қашқадарё тарихида тутган ўрни» ҳамда «Жейнов тарихи» китоблари ва уларнинг ёзилиши ҳақида маъруза қилди. Ўзбекистон халқ ёзувчиси Одил Ёқубов, шоир Жуманиёз Жабборов, Қарши давлат университетининг профессори Обод Жўрақулов ва бошқалар жаҳонгир бобомиз ҳаёти ва фаолияти ҳақида, унинг тилдан-тилга кўчиб келаётган юксак инсоний фазилатлари тўғрисида мароқ билан гапирдилар.

Туман ҳокими Ё. Турсунов Амир Темур йилида туманда амалга оширилаётган хайрли ишларга тўхталди.

Илмий-амалий анжуман қатнашчилари «Жейнов» жамоа хўжалиги «Ал-Арабия» ансамбли санъаткорларининг чиқишини томоша қилишди.

ОРОМГОҲ ҚЎЙНИДА

Касби туманидаги Алишер Навоий номи билан аталадиган жамоа ширкат хўжалиги ўзининг болалар оромгоҳига эга.

Деҳқончилик ширкати ҳудудида жойлашган бу сўлим маскан хўжаликнинг илк раҳбари Мусин номи билан аталмоқда.

— Уч босқичда хўжалигимиз ҳудудидаги 7 мактабнинг 150 нафар ўқувчиси ҳордиқ чиқаради, - дейди оромгоҳ раҳбари Ғани Бобобов, — Ўқувчиларнинг яхши дам олишлари учун шарт-шароит муҳайё этилган. Тарихий жойларга саёҳатлар ҳам уюштиряпмиз. Харажатларни хўжалик ўз зиммасига олган.

ШАРҚОНА КЎРИНИШДА

«Қарши - Янгимиришкор», « Қарши — Баҳористон», — «Қарши—Аланг», «Қарши- Янгиобод» автобус йўналишларида янги автобекатлар пайдо бўлди. Булар У.Юсупов туман автомобиль йўлларидан фойдаланиш бошқармаси буюртмасига биноан қурилди.

— Шу кунгача ўнга яқин бекат қурилиб ишга туширилди, - дейди бошқарма бошлиғи Жўра Сариқов . — Учтасини механизациялашган 8-кўчма колонна қурувчилари бунёд этишди. Механизациялашган 237 - кўчма колонна қурувчилари ҳам бу борада сидқидил кўмак бермоқдалар. Мазкур жамоалар қурилишда шарқона услубни қўллагани, ҳамда иш сифатли бажарилгани учун бекатлар тез чиройини очмоқда.

Ҳамид ПИРИМҚУЛОВ,
Файзулла ЭШҚУЛОВ.

Турфа дунё

1900 йили австралиялик Иоганн Хурлингер Векодан Парижга қадар 1400 км. узоқ масофани кунига 10 соатдан 55 кунда қўли билан юриб ўтган.

* * *

1986 йили Жанубий кореялик Шин Дон Мог 50 метрлик финишни қўли билан 17.44 секундда эгаллади.

* * *

Испан Хорхо Антонио Идальго Камморо 1985 йили 7 декабрдан 15 гача 200 соат 20 минут тўхтамасдан қўшиқ айтган.

Ш.РАУПОВА.

«ИТМИ, ҚАРҒА?»

Ҳаётда ажойиботлар кўп учрайди. Нижнегородлик Сергей Шпагиннинг исми Гиннеснинг рекордлар китобига ёзилиб қолиши мумкин.

Умрини санъатга бахшида этган С.Шпагин уч юзга яқин тўтиқушни асраб-авайлаб парваришлаётган ўта «бадавлат» киши. Қарилик нафақаси ўзининг еган-ичганидан ортмайди. Нима қилсин, тўтиқушлар оч қолсинми? Устига-устак тил биладиган қушлар «овқат, овқат» деб сайрашганда Сергей амакининг жони ҳалқумига келади. Начора уч юз тўтиқушнинг ўн-ўн бештасини олиб қолиб, қолганини бозорга «учириб» юборади. Кўнгли ғаш бўлиб юрган қушбеги кўчада қаноти синиб ётган қарғани топиб олиб, уйига олиб ва уни — тўтиқушлар қаторига қўшиб қўйди.

«Қўшнинг кўр бўлса, кўзингни юмиб юр» деганларидай, ярадор қарға бекор ётмасдан тўтиқушларнинг «хунари»ни ўзлаштириб олди, яъни унинг итга ўхшаб вовуллашини эшитган одам ҳайрон қолади.

Кидирбой ТЎЛЕБОЕВ.

ЎҚИШГА МАРҲАМАТ!

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ

РЕСПУБЛИКА МУСИҚАЧИ ТАРБИЯЛОВЧИЛАР МАКТАБ=ИНТЕРНАТИ

1996-1997 ўқув йили учун Ўзбекистон Республикаси вилоят ва туманлар ҳамда Тошкент шаҳридан 5-синфни битирган ўғил болаларни

ЎҚИШГА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқиш жараёнида қуйидаги мусиқа мутахассислиги бўйича билим берилади. Кларнет, флейта, фагот, габой, труба, баритон, валторна, туба, трамбон, карнай-сурнай, ноғора, дойра.

Мактаб-интернатни битирган ўқувчиларга тўла ўрта маълумот тўғрисида гувоҳнома ва мусиқа гувоҳномаси берилади. Вилоятлардан келган ўқувчилар ётоқхона, 4 маҳал иссиқ овқат, кийим бош ва ўқув қуроллари билан бепул таъминланадилар.

Ўқиш 1 сентябрдан бошланади.

Қуйидаги ҳужжатлар талаб этилади: туғилганлик тўғрисида гувоҳнома, ота-онасининг иш жойидан ва турар жойидан маълумотнома, ўқувчини эмлатиш тўғрисида ва соғлиқ ҳақида тиббий кўрик маълумотномаси.

Манзилгоҳимиз: Тошкент шаҳар, Ҳамза тумани, Ғалабанинг 40 йиллиги мавзеси, 2 квартал, 28-уй.

Автобуслар: 110, 119, 106, 161, Ғалабанинг 40 йиллиги бекати (Тузел) Трамвай: 29, 6. Телефон: 97-96-40.

Бош муҳаррир Неъмат ЁҚУБОВ

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Расулмат ҲУСАНОВ, Мирзажон ИСЛОМОВ, Маҳмуд МИРЗАЕВ, Эрқул ЗИКРИЁЕВ, Сиддиқжон МУҲАМЕДЖОНОВ, Мирғиёс ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Суннатилла САЙДАЛИЕВ, Обиджон ҒОФУРОВ (масъул котиб), Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ.

ҲОМИЙ: «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат-ширкат қўмитаси

«Қишлоқ ҳаёти» — «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг вориси

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб — 33-09-93. Деҳқончилик бўлими — 36-56-35, 36-54-51. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 36-56-34. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими —36-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 36-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 36-54-52.

Рўйхатдан ўтиш тартиб рақами 6. Буюртма Г— 0429, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 19.30 Тираж — 12038

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. 1 2 3 3 4 6.